

THE PALIVERSE PROJECT

The Universe of Buddha's Wisdom

Subcommentaries (Tīkā)

2. The Canon of Discipline - Subcommentaries
(2. Vinaya Piṭaka - Tīkā)

06. The Text of the Two Mātikās (06. Dvemātikāpāḷi)
Nissaggiyakaṇḍo (Nissaggiyakaṇḍo)

PaliVerse

06. The Text of the Two Mātikās

Nissaggiyakaṇḍo

Iti paramaṃ pana ime kho panātiādi sabbattha vuttanayeneva veditabbaṃ.

1. Cīvaravaggo

1. Kathinasikkhāpadavaṇṇanā

Nissaggiyesu pana cīvaravaggassa tāva paṭhamasikkhāpade niṭṭhitacīvarasminti sūcikkammapariyosānena vā, “naṭṭhaṃ vā vinaṭṭhaṃ vā daḍḍhaṃ vā cīvarāsā vā upacchinnā”ti imesu vā yena kenaci ākārena niṭṭhite cīvarasmiṃ, cīvarassa karaṇapalibodhe upacchinneti attho. Atthatakathinassa hi bhikkhuno yāva imehākārehi cīvarapalibodho na chijjati, tāva kathinānisamsaṃ labhati. Ubbhatasmiṃ kathineti yaṃ saṅghassa kathinaṃ atthataṃ, tasmiṃca ubbhate. Tatrevaṃ saṅkhepato kathinatthāro ca ubbhāro ca veditabbo. Ayañhi kathinatthāro nāma bhagavatā purimavassaṃvuṭṭhānaṃ anuññāto, so sabbantimena paricchadena pañcannaṃ janānaṃ vaṭṭati, tasmā yattha cattāro vā tayo vā dve vā eko vā purimavassaṃ upagato, tattha pacchimavassūpagate gaṇapūrake katvā attharitabbaṃ, te ca gaṇapūrakāva honti, ānisaṃse na labhanti, tasmā sace purimavassaṃvuṭṭhānaṃ gahaṭṭhapabbajitesu yo koci dhammena samena cīvaraṃ deti “iminā kathinaṃ attharathā”ti, taṃ khandhake vuttāya ñattidutiyakammavācāya kathinatthārāhassa bhikkhuno dātabbaṃ. Tena tadaheva pañca vā atirekāni vā khaṇḍāni chinditvā saṅghāṭi vā uttarāsaṅgo vā antaravāsako vā kātabbo, sesabhikkhūhipi tassa sahāyehi bhavitabbaṃ, sace katacīvarameva uppajjati, sundarameva. Acchinnāsibbitaṃ pana na vaṭṭati. Tena bhikkhunā sace saṅghāṭiyā attharitukāmo hoti, porāṇikaṃ saṅghāṭiṃ paccuddharitvā navaṃ saṅghāṭiṃ adhiṭṭhahitvā “imāya saṅghāṭiyā kathinaṃ attharāmī”ti attharitabbaṃ. Uttarāsaṅgaantaravāsakesupī ese va nayo. Tato tena purimavassaṃvuṭṭhe antosīmāgate bhikkhū upasaṅkamitvā “atthataṃ, bhante, saṅghassa kathinaṃ, dhammiko kathinatthāro, anumodathā”ti vattabbaṃ, therānañca navānañca bahūnañca ekassa ca anurūpaṃ sallakkhetvā vattabbaṃ. Tehipi “atthataṃ, bhante, saṅghassa kathina”nti vā “atthataṃ, āvuso, saṅghassa kathina”nti vā vatvā “dhammiko kathinatthāro, anumodāmā”ti vā “anumodāmī”ti vā vattabbaṃ. Purimavassaṃvuṭṭhesupī ye anumodanti, tesameva atthataṃ hoti kathinaṃ. Te tato paṭṭhāya yāva kathinassubbhārā anāmantacāro, asamādānacāro, yāvadatthacīvaraṃ, gaṇabhojanaṃ, yo ca tattha cīvaruppādo, tasmiṃ āvāse saṅghassa uppannacīvarañcāti ime pañcānisaṃse labhanti, ayaṃ tāva kathinatthāro. Taṃ panetaṃ kathinaṃ “aṭṭhimā, bhikkhave, mātikā kathinassubbhārāya pakkamanantikā niṭṭhānantikā sannitṭhānantikā nāsanantikā savanantikā āsāvacchedikā sīmātikkamanantikā sahubbhārā”ti evaṃ vuttāsu aṭṭhasu mātikāsu aññataravasena uddharīyati, tattha vitthāravinicchayo samantapāsādikāyaṃ vuttanayena veditabbo. Iti “ubbhataṃ kathine”tiiminā sesapalibodhābhāvaṃ dasseti.

Dasāhaparamanti dasa ahāni paramo paricchedo assāti dasāhaparamo, taṃ dasāhaparamaṃ kālaṃ dhāretabbanti attho. Adhiṭṭhitavikappitesu apariyāpannattā atirekaṃ cīvaranti atirekacīvaraṃ, cīvaraṃ nāma khomaṃ kappāsikaṃ koseyyaṃ kambalaṃ sāṇaṃ bhaṅganti etesaṃ vā tadanulomānaṃ vā aññataraṃ ayamassa jāti, pamāṇato pana taṃ vikappanupagaṃ pacchimaṃ idha adhippetam. Vuttañhetam “anujānāmi, bhikkhave, āyāmato aṭṭhaṅgulaṃ sugataṅgulaena caturaṅgulavittthataṃ pacchimaṃ cīvaraṃ vikappetu”nti. Yaṃ pana vuttaṃ “adhiṭṭhitavikappitesu apariyāpannattā”ti, ettha “anujānāmi, bhikkhave, ticīvaraṃ adhiṭṭhātum na vikappetum, vassikasāṭikaṃ vassānaṃ catumāsāṃ adhiṭṭhātum tato paraṃ vikappetum, nisīdanaṃ adhiṭṭhātum na vikappetum paccattharaṇaṃ adhiṭṭhātum na vikappetum, kaṇḍuppaṭicchādiṃ yāva ābādhā adhiṭṭhātum tato paraṃ vikappetum, mukhapuñchanacoḷakaṃ adhiṭṭhātum na vikappetum, parikkhāracoḷaṃ adhiṭṭhātum na vikappetu”nti iminā nayena adhiṭṭhātabbavikappetabbatā jānitabbā. Tattha ticīvaraṃ adhiṭṭhahantena rajitvā kappabindum datvā pamāṇayuttameva adhiṭṭhātabbā, tassa pamāṇaṃ ukkaṭṭhaparicchedena sugatacīvarato ūnakaṃ vaṭṭati, lāmakaparicchedena saṅghāṭiyā tāva uttarāsaṅgassa ca dīghato muṭṭhipaṇcakaṃ, tiriyaṃ muṭṭhittikaṃ, antaravāsako dīghato muṭṭhipaṇcako, tiriyaṃ dvihatthopi vaṭṭati. Vuttappamāṇato pana atirekañca ūnakañca “parikkhāracoḷa”nti adhiṭṭhātabbā. Tattha yasmā “dve cīvarassa adhiṭṭhānāni kāyena vā adhiṭṭheti, vācāya vā adhiṭṭheti”ti vuttaṃ, tasmā purāṇasaṅghāṭiṃ “imaṃ saṅghāṭiṃ paccuddharāmī”ti paccuddharitvā navam hatthena gahetvā “imaṃ saṅghāṭiṃ adhiṭṭhāmī”ti cittaena ābhogaṃ katvā kāyavikāraṃ karontena kāyena vā adhiṭṭhātabbā, vacībhedaṃ katvā vācāya vā adhiṭṭhātabbā. Tatra duvidhaṃ adhiṭṭhānaṃ - sace hatthapāse hoti, “imaṃ saṅghāṭiṃ adhiṭṭhāmī”ti vācā bhinditabbā. Atha antogabbhādīsu sāmantavīhāre vā hoti, ṭhapitaṭṭhānaṃ sallakkhetvā “etaṃ saṅghāṭiṃ adhiṭṭhāmī”ti vācā bhinditabbā. Esa nayo uttarāsaṅge ca antaravāsake ca. Nāma mattameva hi viseso. Tasmā sabbāni saṅghāṭiṃ uttarāsaṅgaṃ antaravāsakanti evaṃ attano attano nāmeneva adhiṭṭhātabbāni. Sace adhiṭṭhahitvā ṭhapitavatthehi saṅghāṭiādīni karoti, niṭṭhite rajane ca kappe ca “imaṃ paccuddharāmī”ti paccuddharitvā puna adhiṭṭhātabbāni. Idañca pana ticīvaraṃ sukhapariabhogattamaṃ parikkhāracoḷaṃ adhiṭṭhātumpi vaṭṭati.

Vassikasāṭikā anatirittapamāṇā nāmaṃ gahetvā vuttanayeneva cattāro vassike māse adhiṭṭhātabbā, tato paraṃ paccuddharitvā vikappetabbā, vaṇṇabhedamattaratāpi cesā vaṭṭati, dve pana na vaṭṭanti. Nisīdanaṃ vuttanayena adhiṭṭhātabbameva, tañca kho pamāṇayuttaṃ ekameva, dve na vaṭṭanti. Paccattharaṇampi adhiṭṭhātabbameva, taṃ pana mahantampi ekampi bahūnipi vaṭṭanti, nīlampi pītakampi sadasampi pupphadasampīti sabbappakāraṃpi vaṭṭati. Kaṇḍuppaṭicchādi yāva ābādhā atthi, tāva pamāṇikā adhiṭṭhātabbā, ābādhā vūpasante paccuddharitvā vikappetabbā, sā ekāva vaṭṭati. Mukhapuñchanacoḷaṃ adhiṭṭhātabbameva, taṃ pana ekampi bahūnipi mahantampi vaṭṭatiyeva. Parikkhāracoḷe gaṇanā natthi, yattakaṃ icchati, tattakaṃ adhiṭṭhātabbameva. Thavikāpi parissāvanampi vikappanupagaṃ pacchimapamāṇaṃ “parikkhāracoḷa”nti adhiṭṭhātabbameva, bahūnipi ekato katvā “imāni cīvarāni parikkhāracoḷāni adhiṭṭhāmī”tiādīnā nayena adhiṭṭhātum vaṭṭatiyeva. Mañcabhisi pīṭhabhisi bibbohanaṃ pāvāro kojavoti etesu pana senāsanaparikkhārattāya dinnapaccattharaṇe ca adhiṭṭhānakiccaṃ natthiyeva. Sabbañca panetaṃ vuttappakārena adhiṭṭhitacīvaraṃ aññassa dānena, acchinditvā gahaṇena, vissāsaggāhena, hīnāyāvattanena, sikkhāpaccakkhānena, kālaṅkiriya, vācāya vā adhiṭṭheti”ti vuttaṃ, tasmā purāṇasaṅghāṭiṃ “imaṃ saṅghāṭiṃ paccuddharāmī”ti cittaena ābhogaṃ katvā kāyavikāraṃ karontena kāyena vā adhiṭṭhātabbā, vacībhedaṃ katvā vācāya vā adhiṭṭhātabbā. Tatra duvidhaṃ adhiṭṭhānaṃ - sace hatthapāse hoti, “imaṃ saṅghāṭiṃ adhiṭṭhāmī”ti vācā bhinditabbā. Atha antogabbhādīsu sāmantavīhāre vā hoti, ṭhapitaṭṭhānaṃ sallakkhetvā “etaṃ saṅghāṭiṃ adhiṭṭhāmī”ti vācā bhinditabbā. Esa nayo uttarāsaṅge ca antaravāsake ca. Nāma mattameva hi viseso. Tasmā sabbāni saṅghāṭiṃ uttarāsaṅgaṃ antaravāsakanti evaṃ attano attano nāmeneva adhiṭṭhātabbāni. Sace adhiṭṭhahitvā ṭhapitavatthehi saṅghāṭiādīni karoti, niṭṭhite rajane ca kappe ca “imaṃ paccuddharāmī”ti paccuddharitvā puna adhiṭṭhātabbāni. Idañca pana ticīvaraṃ sukhapariabhogattamaṃ parikkhāracoḷaṃ adhiṭṭhātumpi vaṭṭati.

liṅgaparivattanena, paccuddharaṇenāti imehi aṭṭhahi kāraṇehi adhiṭṭhānaṃ vijahati. Ticīvaraṃ pana kaniṭṭhaṅgulinakhapitṭhippamāṇena chiddenāpi vijahati, tañca kho vinibbedheneva. Sace hi chiddassa abbhantare ekatantupi acchinno hoti, rakkhatieva. Tattha saṅghāṭiyā ca uttarāsaṅgassa ca dīghantato vidatthippamāṇassa tiriyantato aṭṭhaṅgulappamāṇassa padesassa orato chiddaṃ adhiṭṭhānaṃ bhindati, antaravāsakepi dīghantato etadeva pamāṇaṃ, tiriyantena pana caturaṅgulatā veditabbā. Tiṇṇannampi vuttokāsassa parato na bhindati, tasmā chidde jāte ticīvaraṃ atirekacīvaraṭṭhāne tiṭṭhati, sūcikkammaṃ katvā puna adhiṭṭhātabbaṃ. Vassikasāṭikā vassānamāsāṭikkamenāpi, kaṇḍuppaṭicchādi ābādhavūpasamenāpi adhiṭṭhānaṃ vijahati. Tasmā sā tato paraṃ vikappetabbā. Vikappanalakkhaṇaṃ pana sabbacīvarānaṃ vikappanasikkhāpadeyeveva vaṇṇayissāma. Kevalaṇhi imasmiṃ okāse yaṃ evaṃ anadhiṭṭhitaṃ avikappitañca, taṃ “atirekacīvara”nti veditabbam.

Taṃ atikkāmayato nissaggiyaṃ pācittiyanti taṃ yathāvuttajātippamāṇaṃ cīvaraṃ dasāhaparamaṃ kālaṃ atikkāmayato etthantare yathā atirekacīvaraṃ na hoti, tathā akrubbato nissaggiyaṃ pācittiyaṃ, tañca cīvaraṃ nissaggiyaṃ hoti, pācittiyaṃ āpatti cassa hotīti attho. Atha vā nissajjanaṃ nissaggiyaṃ, pubbabhāge kattabbassa vinayakammasettaṃ nāmaṃ, nissaggiyamassa atthīti nissaggiyamicceva. Kiṃ taṃ? Pācittiyaṃ. Taṃ atikkāmayato saha nissaggiyena nissaggiyavinayakammaṃ pācittiyaṃ hotīti ayamettha attho. Tañca panetaṃ cīvaraṃ yaṃ divasaṃ uppannaṃ, tassa yo aruṇo, so uppannadivasanissito, tasmā cīvaruppādadivasena saddhiṃ ekādase aruṇuggamane dasāhātikkamitaṃ hoti, taṃ gahetvā saṅghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā nissajjitabbaṃ, tatrāyaṃ nayo - saṅghassa tāva evaṃ nissajjitabbaṃ “idaṃ me, bhante, cīvaraṃ dasāhātikkantaṃ nissaggiyaṃ, imāhaṃ saṅghassa nissajjāmī”ti nissajjitvā “ahaṃ, bhante, ekaṃ nissaggiyaṃ pācittiyaṃ āpanno, taṃ paṭidesemi”ti evaṃ āpatti desetabbā. Sace dve honti, “dve”ti vattabbaṃ, sace taduttari, “sambahulā”ti vattabbaṃ. Nissajjanepi sace dve vā bahūni vā honti, “imāni me, bhante, cīvarāni dasāhātikkantāni nissaggiyāni, imānāhaṃ saṅghassa nissajjāmī”ti vattabbaṃ, pālīṃ vattum asakkontena aññathāpi vattabbaṃ. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṅgho ñāpetabbo “suṇātu me, bhante, saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu āpattiṃ sarati vivarati uttāniṃ karoti deseti, yadi saṅghassa pattakallaṃ, ahaṃ itthannāmassa bhikkhuno āpattiṃ paṭiggaṇheyya”nti, iminā lakkhaṇena āpattiṃ paṭiggaṇhitvā vattabbo “passasī”ti, “āma passāmī”ti, “āyatiṃ saṃvareyyāsī”ti, “sādhu suṭṭhu saṃvarissāmī”ti. Dvīsu pana sambahulāsu vā purimanayeneva vacanabhedo kātabbo. Desitāya āpattiyā “suṇātu me, bhante, saṅgho, idaṃ cīvaraṃ itthannāmassa bhikkhuno nissaggiyaṃ saṅghassa nissatṭhaṃ, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa bhikkhuno dadeyyā”ti evaṃ nissatṭhacīvaraṃ dātabbam, dvīsu bahūsu vā vacanabhedo kātabbo.

Gaṇassa pana nissajjantena “imāha”nti vā “imāni aha”nti vā vatvā “āyasmantānaṃ nissajjāmī”ti vattabbaṃ, āpattippaṭiggāhakenāpi “suṇantu me āyasmantā, ayaṃ itthannāmo bhikkhu āpattiṃ sarati...pe... deseti, yadāyasmantānaṃ pattakalla”nti vattabbaṃ, cīvaradānēpi “suṇantu me āyasmantā, idaṃ cīvaraṃ itthannāmassa bhikkhuno nissaggiyaṃ āyasmantānaṃ nissatṭhaṃ, yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ, āyasmantā imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa bhikkhuno dadeyyu”nti vattabbaṃ, sesaṃ purimasadisameva. Puggalassa pana nissajjantena “imāha”nti vā “imāni aha”nti vā vatvā “āyasmato nissajjāmī”ti vattabbaṃ, nissajjitvā “ahaṃ, bhante, ekaṃ

nissaggiyaṃ pācittiyaṃ āpanno, taṃ paṭidesemi”ti evaṃ āpatti desetabbā. Sace pana navakataro hoti, “āvuso”ti vattabbaṃ, tenāpi “passasī”ti vā “passathā”ti vā vutte “āma, bhante”ti vā “āma āvuso”ti vā vatvā “passāmī”ti vattabbaṃ, tato “āyatim saṃvareyyāsī”ti vā “saṃvareyyāthā”ti vā vutte “sādhu suṭṭhu saṃvarissāmī”ti vattabbaṃ. Evaṃ desitāya āpattiyaṃ “imaṃ cīvaraṃ āyasmato dammī”ti dātabbaṃ, dvīsu tīsu vā pubbe vuttānusāreneva nayo veditabbo. Dvinnāṃ pana yathā gaṇassa, evaṃ nissajjitabbaṃ, tato āpattippaṭiggahaṇaṃ nissaṭṭhacīvaradānaṃ tesāṃ aññatarena yathā ekena puggalena, tathā katabbaṃ, idaṃ pana sabbanissaggiyesu vidhānaṃ. Cīvaraṃ patto nisīdananti vatthumattameva hi nānaṃ, parammukhaṃ pana vatthu “eta”nti nissajjitabbaṃ. Sace bahūni honti, “etāni”ti vattabbaṃ. Nissaṭṭhadānepi eseva nayo. Nissaṭṭhavatthum “dinnamidaṃ iminā mayha”nti saññāya na paṭidentassa dukkaṭaṃ, tassa santakabhāvaṃ ñatvā lesena acchindanto sāmikassa dhuranikkhepena bhaṇḍaṃ agghāpetvā kāretabboti.

Vesāliyaṃ chabbaggiye bhikkhū ārabha atirekacīvaradhāraṇavatthusmiṃ paññattaṃ, “dasāhaparama”nti ayamettha anupaññatti, sādhāraṇapaññatti, anāṇattikaṃ, anissajjitvā paribhuñjantassa dukkaṭaṃ, yathā ca idha, evaṃ sabbattha, tasmā naṃ parato na vakkhāma. Dasāhaṃ anatikkante pi atikkantasaññino vematikassa ca dukkaṭaṃ. Atikkante anatikkantasaññinopi vematikassapi nissaggiyaṃ pācittiyameva, tathā anadhiṭṭhitāvikappita aassajjita anattāhā vinaṭṭha daḍḍhā viluttesu adhiṭṭhitādisaññino. Antodasāhaṃ adhiṭṭhite vikappite vissajjite natṭhe vinaṭṭhe daḍḍhe acchinne vissāseṇa gāhite ummattakādīnaṃ anāpatti. Ācāravipatti, yathā ca idaṃ, evaṃ ito parānīpi, ubhatopātimokkhesupi hi pārājikāni ca saṅghādisesā ca sīlavipatti, sesāpattiyo ācāravipatti, ājīvavipatti vā diṭṭhivipatti vā kāci āpatti nāma natthi. Ājīvavipattipaccayā pana ṭhapetvā dubbhāsitaṃ cha āpattikkhandhā paññattā, diṭṭhivipattipaccayā pācittiyadukkaṭavasena dve āpattikkhandhā paññattāti, idamettha lakkhaṇaṃ, iti vipattikathā idheva niṭṭhitāti, na naṃ ito paraṃ vicārayissāma. Jātipparamāṇasampannassa cīvarassa attano santakatā, gaṇanupagatā, chinnapalibodhabhāvo, atirekacīvaratā, dasāhātikkamoti imānettha pañca aṅgāni. Kathinasamuṭṭhānaṃ, akiriyaṃ, nosaññāvimokkhaṃ, acittakaṃ, paṇṇattivajjaṃ, kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, ticittaṃ, tivedananti.

Kathinasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

2. Udositasikkhāpadavaṇṇanā

Dutiye niṭṭhitacīvarasmiṃ bhikkhunāti ettha purimasikkhāpade viya atthaṃ aggahetvā niṭṭhite cīvarasmiṃ bhikkhunoti evaṃ sāmivasena karaṇavacanassa attho veditabbo. Karaṇavasena hi bhikkhuna idaṃ nāma kammaṃ katabbaṃ, taṃ natthi, sāmivasena pana bhikkhuno cīvarasmiṃ niṭṭhite kathine ca ubbhate evaṃ imehi cīvaraniṭṭhānakathinubbhārehi chinnapalibodho ekarattampi ce bhikkhu ticīvarena vipavaseyyāti evaṃ attho yujjati. Tattha ticīvarenāti ticīvarādhiṭṭhānanayena adhiṭṭhitesu saṅghāṭīdīsū yenakenaci. Vipavaseyyāti viyutto vaseyya, “gāmo ekūpacāro nānūpacāro”tiādinā nayena pāliyaṃ vuttānaṃ gāmanigamananivesanaudositaatṭamālapāsādahammiyanāvāsattakhattadhaññakar aṇaārāma vihārarukkhamūlaajjhokāsappabhedānaṃ pannarasānaṃ nikkhepaṭṭhānānaṃ yatthakatthaci nikkhipitvā tesāṃ gāmādīnaṃ bahi hatthapāsātikkamena aruṇaṃ utṭhāpeyyāti ayamettha saṅkhepo, vitthāro pana

samantapāsādikāyaṃ vutto. Aññatra bhikkhusammutiyāti yaṃ saṅgho gilānassa bhikkhuno ticīvarena avippavāsasammutiṃ deti, taṃ ṭhapetvā aladdhasammutikassa bhikkhuno ekarattampi vippavāsato vuttanayeneva nissaggiyaṃ pācittiyanti veditabbaṃ, kevalaṃ idha “idaṃ me, bhante, cīvaraṃ rattivippavutthaṃ aññatra bhikkhusammutiyā nissaggiya”ntiādinā nayena vacanabhedo hoti, ayaṃ pana viseso.

Sāvatthiyaṃ sambahule bhikkhū ārabha santaruttarena janapadacārikaṃ pakkamanavatthusmiṃ

Paññattaṃ, “aññatra bhikkhusammutiyā”ti ayamettha anupaññatti, sādharmaṇapaññatti, anāpattiṃ, avippavutthe vippavutthasaññino ceva vematikassa ca dukkaṭaṃ. Vippavutthe vippavutthasaññinopi avippavutthasaññinopi vematikassāpi nissaggiyaṃ pācittiyaṃ, tathā apaccuddhaṭṭaavissajjitādīsu ca paccuddhaṭṭavissajjitādīsaññino. Antoaruṇe paccuddhaṭṭe pana paṭhamakathine vuttavissajjitādibhede ca anāpatti, tathā laddhasammutikassa vippavāse. Ābādhe pana vūpasante paccāgantabbaṃ, tattheva vā ṭhiteṇa paccuddharitabbaṃ, athāpissa puna so vā añño vā ābādho kuppatti, laddhakappiyameva. Adhiṭṭhitacīvaratā, anattakathinatā, aladdhasammutikatā, rattivippavāsoti imānettha cattāri aṅgāni. Samuṭṭhānādīni paṭhamakathine vuttappakārāneva. Kevalaṃhi tattha anadhiṭṭhānaṃ avikkappaṇaṃ akiriyā, idha appaccuddharaṇaṃ, ayaṃ visesoti.

Udositasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

3. Akālacīvarasikkhāpadavaṇṇanā

Tatiye niṭṭhitacīvarasmiṃ bhikkhunāti sāmivaseneva karaṇattho veditabbo. Akālacīvaraṃ nāma yvāyaṃ “anattakathine vassānassa pacchimo māso, attakathine pañcamāsā”ti cīvarakālo vutto, taṃ ṭhapetvā aññadā uppannaṃ, yañca kālepi saṅghassa vā “idaṃ akālacīvara”nti, puggalassa vā “idaṃ tuyhaṃ dammī”tiādinā nayena dinnam, etaṃ akālacīvaraṃ nāma. Uppajjeyyāti evarūpaṃ cīvaraṃ attano bhāgapaṭilābhavasena saṅghato vā suttantikādigaṇato vā ñātito vā mittato vā paṃsukūlaṃ vā attano vā dhanena, atha vā pana “atthimā, bhikkhave, mātikā cīvarassa uppādāya sīmāya deti, katikāya deti, bhikkhāpaññattikāya deti, saṅghassa deti, ubhatosaṅghassa deti, vassaṃvuṭṭhasaṅghassa deti, ādissa deti, puggalassa deti”ti imāsaṃ atthannaṃ mātikānaṃ aññatarato uppajjeyya. Ettha ca “sīmāya dammī”ti evaṃ sīmaṃ parāmasitvā dento sīmāya deti nāma, esa nayo sabbattha. Ettha ca sīmāti khaṇḍasīmā upacārasīmā samānasaṃvāsasīmā avippavāsasīmā lābhasīmā gāmasīmā nigamasīmā nagarasīmā abbhantarasīmā udakukkhepasīmā janapadasīmā raṭṭhasīmā rajasīmā dīpasīmā cakkavālasīmāti pannarasavidhā. Tattha upacārasīmā nāma parikkhittassa viharassa parikkhepena, aparikkhittassa parikkhepārahaṭṭhānena paricchinnā. Api ca bhikkhūnaṃ dhuvasannipātaṭṭhānato vā pariyaṇte ṭhitabhojanasālato vā nibaddhavasanaāvāsato vā thāmamajjhimaṃ purisassa dvinnam leḍḍupātānaṃ anto “upacārasīmā”ti veditabbā. Sā pana āvāse vaḍḍhante vaḍḍhati, hāyante hāyati, yojanasatampi upacārasīmāva hoti. Tattha dinnalābho sabbesaṃ antosīmagatānaṃ pāpuṇāti, bhikkhūnaṃ āramapavesanasenāsanāpucchānāni parivāsamānattārocanaṃ vassacchedanissayasena sanaggāhādividhānanti idampi sabbam imissāva sīmāya vasena veditabbaṃ. Lābhasīmāti yaṃ rājarājamahāmattādayo vihāraṃ kārāpetvā gāvutaṃ vā addhayojanaṃ vā yojanaṃ vā samantā paricchinditvā “ayaṃ amhākaṃ viharassa lābhasīmā, yaṃ etthantare uppajjati, taṃ sabbam amhākaṃ viharassa demā”ti ṭhapenti, ayaṃ lābhasīmā nāma.

Kāsikosalādīnaṃ pana raṭṭhānaṃ anto bahū janapadā honti, tattha eko janapadapariuccheto janapadasīmā, kāsikosalādiraṭṭhapariuccheto raṭṭhasīmā, ekassa rañño āṇāpavattiṭṭhānaṃ rajjasīmā, samuddantena paricchinnō mahādīpo vā antaradīpo vā dīpasīmā, ekacakkavāḷapabbataparikkhepabbhantaraṃ cakkavāḷasīmā, sesā nidānakathāyaṃ vuttanayā eva. Tattha “khaṇḍasīmāya demā”ti dinnam khaṇḍasīmaṭṭhānaṃyeva pāpuṇāti, tato bahisīmāya sīmantarikaṭṭhānampi na pāpuṇāti. “Upacārasīmāya demā”ti dinnam pana antopariucchede khaṇḍasīmāsīmantarikāsu ṭhitānampi pāpuṇāti, samānasamvāsasīmāya dinnam khaṇḍasīmāsīmantarikaṭṭhānaṃ na pāpuṇāti, avippavāsasīmālābhasīmāsu dinnam tāsam antogadhānaṃyeva pāpuṇāti, gāmasīmādīsū dinnam tāsam sīmānaṃ abbhantare baddhasīmaṭṭhānampi pāpuṇāti, abbhantarasīmāudakukkhepasīmāsu dinnam tattha antogadhānaṃyeva pāpuṇāti, janapadasīmādīsū dinnampi tāsam abbhantare baddhasīmaṭṭhānampi pāpuṇāti, tasmā yaṃ jambudīpe ṭhatvā “tambapaṇṇidīpe saṅghassa demā”ti dīyati, taṃ tambapaṇṇidīpato ekopi gantvā sabbesaṃ saṅgaṇhituṃ labhati. Sacepi tattheva eko sabhāgo bhikkhu sabhāgānaṃ bhāgaṃ gaṇhāti, na vāretabbo. Yo pana vihāraṃ pavisitvā “asukasīmāyā”ti avatvāva kevalaṃ “sīmāya dammī”ti vadati, so pucchitabbo “sīmā nāma bahuvidhā, kataraṃ sandhāya vadasī”ti, sace vadati “ahametaṃ bhedaṃ na jānāmi, sīmaṭṭhakasaṅgho gaṇhatū”ti, upacārasīmaṭṭhehi bhājetabbaṃ.

Katikāyāti ettha katikā nāma samānalābhakatikā. Sā pana evaṃ kātabbā, ekasmiṃ vihāre sannipatitehi bhikkhūhi yaṃ vihāraṃ saṅgaṇhitukāmā samānalābhaṃ kātuṃ icchanti, tassa nāmaṃ gahe tvā “asuko nāma vihāro porāṇako appalābho”ti yaṃ kiñci kāraṇaṃ vatvā “taṃ vihāraṃ iminā vihārena saddhiṃ ekalābhaṃ kātuṃ saṅghassa ruccatī”ti tikkhattuṃ sāveta bbaṃ, ettāvatā tasmīṃ vihāre nisinnopi idha nisinnova hoti, tasmīṃ vihārepi evameva kātabbaṃ, ettāvatā idha nisinnopi tasmīṃ nisinnova hoti. Ekasmiṃ vihāre lābhe bhājiyamāne itarasmīṃ ṭhitassa bhāgaṃ gahe tuṃ vaṭṭati.

Bhikkhāpaṇṇattiyāti ettha bhikkhāpaṇṇatti nāma dāyakassa pariccāgapaṇṇattiṭṭhānaṃ, tasmā “yattha mayhaṃ dhuvakārā karīyanti, tattha dammī”ti vā “tattha dethā”ti vā vutte yattha tassa pākavattaṃ vā vattati, yato vā bhikkhū niccaṃ bhojeti, yattha vā tena kiñci senāsanaṃ kataṃ, sabbattha dinnameva hoti. Sace pana ekasmiṃ dhuvakāraṭṭhāne thokatarā bhikkhū honti, ekameva vā vatthaṃ hoti, mātikaṃ āropetvā yathā so vadati, tathā gahe tabbaṃ.

Saṅghassa detīti ettha vihāraṃ pavisitvā “saṅghassa dammī”ti dinnam upacārasīmāgatānañca tato bahiddhāpi tehi saddhiṃ ekābaddhānañca pāpuṇāti, tasmā tesam gāhake sati asampattānampi bhāgo dātabbo. Yaṃ pana bahi upacārasīmāya bhikkhū disvā “saṅghassa”ti dīyati, taṃ ekābaddhapaṇisāya pāpuṇāti. Ye pana dvādasahi hatthehi paṇisaṃ asampattā, tesam na pāpuṇāti.

Ubhatosaṅghassāti ettha pana yaṃ ubhatosaṅghassa dinnam, tato upaḍḍhaṃ bhikkhūnaṃ, upaḍḍhaṃ bhikkhunīnaṃ dātabbaṃ. Sacepi eko bhikkhu hoti, ekā vā bhikkhunī, antamaso anupasampannassāpi upaḍḍhameva dātabbaṃ. “Ubhatosaṅghassa ca tuyhañcā”ti vutte pana sace dasa bhikkhū ca dasa bhikkhuniyo ca honti, ekavīsati paṭivīse katvā eko puggalassa dātabbo, dasa bhikkhusaṅghassa, dasa bhikkhunisaṅghassa ca, yena puggaliko laddho, so saṅghatopi attano vassaggena gahe tuṃ labhati, kasmā? Ubhatosaṅghaggahaṇena gahe tattā, “ubhatosaṅghassa ca cetiyassa cā”ti vuttepi ese va nayo. Idha pana cetiyassa saṅghato pāpuṇakoṭṭhāso nāma natthi, ekapuggalassa pattakoṭṭhāsasamo eko

koṭṭhāso hoti. “Bhikkhusaṅghassa ca bhikkhunīnañcā”ti vutte pana na majjhe bhinditvā dātabbaṃ, bhikkhū ca bhikkhuniyo ca gaṇetvā dātabbaṃ. “Bhikkhusaṅghassa ca bhikkhunīnañca tuyhañcā”ti vutte puggalo visuṃ na labhati, pāpuṇakoṭṭhāsato ekameva labhati. “Cetiyaassa cā”ti vutte pana cetiyaassa eko puggalapaṭivīso labbhati. “Bhikkhūnañca bhikkhunīnañcā”ti vuttepi na majjhe bhinditvā dātabbaṃ, puggalagaṇanāya eva vibhajitabbaṃ, tehi saddhiṃ puggalacetiyaparāmasanaṃ anantaranayasadisameva, yathā ca bhikkhusaṅghaṃ ādiṃ katvā nayo nīto, evaṃ bhikkhunisaṅghaṃ ādiṃ katvāpi netabbo. “Bhikkhusaṅghassa ca tuyhañcā”ti vuttepi puggalassa visuṃ na labbhati, cetiyaassa pana labbhati. “Bhikkhūnañca tuyhañcā”ti vuttepi visuṃ na labbhati, cetiyaassa pana labbhatiyeva.

Vassaṃvuṭṭhasaṅghassāti ettha sace vihāraṃ pavisitvā “vassaṃvuṭṭhasaṅghassa dammī”ti vadati, ye tattha vassacchedaṃ akatvā purimavassaṃvuṭṭhā, tesam bahi sīmaṭṭhānampi pāpuṇāti, na aññesaṃ. Sace pana bahiupacārasīmāyaṃ ṭhito “vassaṃvuṭṭhasaṅghassā”ti vadati, yatthakatthaci vuṭṭhavassānaṃ sabbesaṃ sampattānaṃ pāpuṇāti. Atha “asukavihāre vassaṃvuṭṭhassā”ti vadati, tattha vassaṃvuṭṭhānaṃyeva yāva kathinassubbhārā pāpuṇāti. Gimhānaṃ paṭhamadivasato paṭṭhāya evaṃ vadati, tatra sammukhībhūtānaṃ sabbesaṃ pāpuṇāti, na aññesaṃ.

Ādissa detīti ādisitvā paricchinditvā deti, kathaṃ? Bhikkhū ajjatanāya vā svātanāya vā yāguyā nimantetvā te ghare yāguṃ pāyetvā “imāni cīvarāni yehi mayhaṃ yāgu pītā, tesam dammī”ti vadati, yehi nimantitehi yāgu pītā, tesameva pāpuṇāti, bhattakhajjakādīhi nimantitesupi eseva nayo.

Puggalassa detīti “idaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dammī”ti evaṃ parammukhā vā, pādamūle ṭhapetvā “idaṃ tumhāka”nti evaṃ sammukhā vā detīti ayamettha saṅkhepakathā, vitthāro pana samantapāsādikāyaṃ vutto. Iti imāsaṃ aṭṭhannaṃ mātikāpadānaṃ vasena yaṃ akālacīvaralakkaṇaṃ paṭiladdhaṃ, taṃ sandhāya “akālacīvaraṃ uppajjeyyā”ti vuttaṃ.

Ākaṅkhamānenāti icchamānena. Khippameva kāretabbanti sīghaṃ antodasāheyyeva kāretabbaṃ. No cassa pāripūrīti no ce pāripūrī bhaveyya, yattakena kariyamānaṃ adhiṭṭhānacīvaraṃ pahoti, taṃ cīvaraṃ tattakaṃ na bhaveyya, ūnakaṃ bhaveyyāti attho. Satiyā paccāsāyāti “asukadivasaṃ nāma saṅgho cīvarāni labhissati, tato me cīvaraṃ uppajjissati”tiiminā nayena saṅghagaṇaṇātimittesu vā aññataratṭhānato, “paṃsukūlaṃ vā lacchāmī”ti, “iminā vā kappiyabhaṇḍena cīvaraṃ gaṇhissāmī”ti evaṃ vijjamānāya cīvarāsāya. Tato ce uttarīti māsaparamato ce uttari nikkhipeyya, nissaggiyanti attho. Yadi panassa mūlacīvaraṃ saṅhaṃ hoti, paccāsācīvaraṃ thūlaṃ hoti, na sakkā yojetuṃ, rattiyo ca sesā honti, na tāva māso pūratī, na akāmā cīvaraṃ kāretabbaṃ, aññaṃ paccāsācīvaraṃ labhitvā eva kālabbhantare kāretabbaṃ. Sace na labhati, paccāsācīvarampi parikkhāracoḷaṃ adhiṭṭhātabbaṃ. Atha mūlacīvaraṃ thūlaṃ hoti, paccāsācīvaraṃ saṅhaṃ, mūlacīvaraṃ parikkhāracoḷaṃ adhiṭṭhahitvā paccāsācīvarameva mūlacīvaraṃ katvā ṭhapetabbaṃ, taṃ puna māsaparihāraṃ labhati, etenupāyena yāva na lacchati, tāva aññaṃ mūlacīvaraṃ katvā ṭhapetuṃ labbhati. Imassa “idaṃ me, bhante, akālacīvaraṃ māsātikkantaṃ nissaggiya”nti iminā nayena nissajjanavidhānaṃ veditabbaṃ.

Sāvattiyaṃ sambahule bhikkhū ārabha akālacīvaraṃ paṭiggahetvā māsaṃ atikkamanavatthusmiṃ

Paññattam, sādharmaṇapaññatti, aññattikam, ito param sabbam paṭhamakathine vuttasadisameva. Kevalañhi tattha dasāhātikkamo, idha māsātikkamoti ayam viseso. Sesam tādīsimevāti.

Akālācīvarasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

4. Purāṇacīvarasikkhāpadavaṇṇanā

Catutthe aññātikāyāti na ñātikāya, mātito vā pitito vā yāva sattamaṃ yugam, tāva kenaci ākārena asambaddhāyāti attho. Bhikkhuniyāti sākiyāniyo viya suddhabhikkhusaṅghe vā ubhatosaṅghe vā upasampannāya. Purāṇacīvaranti rajitvā kappam katvā ekavārampi nivattham vā pārutam vā, yam antamaso paribhogasīsenam se vā matthake vā katvā maggam gato hoti, ussīsakam vā katvā nipanno, etampi purāṇacīvameva. Dhovāpeyya vāti sace “dhovā”tivācāya vadati, kāyavikāram vā karoti, hatthena vā hatthe deti, pādamūle vā ṭhapeti, antodvādasahatthe okāse ṭhatvā upari vā khipati, aññassa vā hatthe peseti, tāya dhotam, dhovāpitameva hoti, rajāpanākoṭāpanesupi ese va nayo. Sikkhamānāya vā sāmaṇeriyā vā upāsikāya vā hatthe dhovanatthāya deti, sā sace upasampajjitvā dhovati, evampi nissaggiyam pācittiyam. Upāsakassa vā sāmaṇerassa vā hatthe dinnam hoti, so ce liṅge parivatte upasampajjitvā dhovati, daharassa bhikkhusa vā dinnam hoti, sopi liṅge parivatte dhovati, nissaggiyam pācittiyameva, rajāpanākoṭāpanesupi ese va nayo. “Idam me, bhante, purāṇacīvaram aññātikāya bhikkhuniyā dhovāpitam nissaggiya”nti iminā panettha nayena nissajjanavidhānam veditabbam.

Sāvatthiyam udāyittheram ārabha purāṇacīvaradhovāpanavatthusmiṃ paññattam, asādhāraṇapaññatti, sāñattikam “dhovā”tiādikāya āñattiyā, evam āñattāya ca bhikkhuniyā uddhanasajjanādīsu sabbappayogesu bhikkhuno dukkaṭam. Dhovitvā ukkhittamattam pana rattamattam ākoṭitamattañca nissaggiyam hoti, dhovanādīni tīṇipi dve vā kārāpentassa ekena vatthunā nissaggiyam, itarehi dukkaṭam. Sace pana “dhovā”ti vuttā sabbānipi karoti, dhovanapaccayāva āpatti. “Imasmim cīvare yam kattabbam, tam karohi”ti vadato pana ekavācāya pācittiyena saddhim dve dukkaṭāni, bhikkhunisaṅghavasena ekatoupasampannāya dhovāpentassa anissajjitvā paribhuñjantassa, aññassa vā santakam nisīdanapaccattharaṇam vā dhovāpentassa, ñātikāya aññātikasaññino ceva, vematikassa ca dukkaṭam, aññātikāya ñātikasaññinopi vematikassāpi nissaggiyam pācittiyameva. Ito param pana evarūpesu ṭhānesu “tikapācittiya”nti vakkhāma, sace ñātikāya sahāyā aññātikā “dhovā”ti avuttā vā dhovati, aparibhuttam vā aññam vā parikkhāram dhovati, sikkhamānasāmaṇeriyo vā dhovanti, anāpatti, ummattakādīnam anāpattiyeva. Purāṇacīvaratā, upacāre ṭhatvā aññātikāya bhikkhuniyā āñāpanam, tassā dhovanādīni cāti imānettha tīṇi aṅgāni. Sañcarittasamuṭṭhānam, kiriyaṃ, nosaññāvimokkham, acittakam, paṇṇattivajjam, kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, ticittam, tivedananti.

Purāṇacīvarasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

5. Cīvarappaṭiggahaṇasikkhāpadavaṇṇanā

Pañcame aññātikāyātiidam vuttanayameva, tasmā ito param katthaci na vicārayissāma. Cīvaranti channam aññataram vikappanupagam, esa nayo sabbesu cīvarappaṭisaṃyuttasikkhāpadesu. Yattha pana viseso bhavissati, tattha vakkhāma. Paṭiggaṇheyyāti ettha hatthena vā hatthe detu, pādamūle vā ṭhapetu,

dhammakathaṃ kathentassa vatthesu khipiyamānesu upacāraṃ muñcivāpi upari vā khipatu, sace sādīyati, paṭiggahitameva hoti. Yassa kassaci pana anupasampannassa hatthe pesitaṃ gaṇhituṃ vaṭṭati, “paṃsukūlaṃ gaṇhissatī”ti saṅkārakūṭādīsu ṭhapitampi paṃsukūlaṃ adhiṭṭhahitvā gahetuṃ vaṭṭatiyeva. Aññaṭṭa pārivattakāti yaṃ “antamaso harīṭakakkhaṇḍampi datvā vā dassāmī”ti ābhogaṃ katvā vā pārivattakaṃ gaṇhāti, taṃ ṭhapetvā aññaṃ antamaso vikappanupagaṃ paṭaparissāvanampi gaṇhantassa nissaggiyaṃ hoti. Tatra “idaṃ me, bhante, cīvaraṃ aññātikāya bhikkhuniyā hatthato paṭiggahitaṃ aññaṭṭa pārivattakā nissaggiya”nti iminā nayena nissajjanavidhānaṃ veditabbaṃ.

Rājagahe udāyittheraṃ ārabba cīvarappaṭiggahaṇavattthusmiṃ paññaṭṭaṃ, “aññaṭṭa pārivattakā”ti ayamettha anupaññaṭṭi, asādhāraṇapaññaṭṭi, anāṇattikaṃ, gahaṇatthāya hatthappasāraṇādippayoge dukkaṭaṃ, paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti, nissajjitabbaṃ, tikapācittiyaṃ, ekatoupasampannāya ñātikāya ca aññātikasaññaṭṭi vematikassa vā dukkaṭaṃ. Vissāsaggāhe, tāvakālike, pattatthavikādimhi ca anadhiṭṭhātabbaparikkhāre, sikkhamānasāmaṇerīnaṃ hatthato gahaṇe, ummattakādīnaṃ anāpatti. Vikappanupagacīvaratā, pārivattakābhāvo, aññātikāya hatthato gahaṇanti imānettha tīṇi aṅgāni. Sañcarittasamuṭṭhānaṃ, kiriyākiriyaṃ, sesaṃ catutthasadisamevāti.

Cīvarappaṭiggahaṇasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

6. Aññātakaviññattisikkhāpadavaṇṇanā

Chaṭṭhe gahapatinti bhikkhūsu apabbajitamanussaṃ. Gahapatāninti bhikkhunīsu apabbajititthiṃ, esa nayo sabbesu gahapatippaṭisaṃyuttesu sikkhāpadesu. Viññāpeyyāti yāceyya vā yācāpeyya vā. Aññaṭṭa samayāti yo acchinnacīvaro vā hoti naṭṭhacīvaro vā, tassa taṃ samayaṃ ṭhapetvā aññaṃsmiṃ viññāpanappayoge dukkaṭaṃ, paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Tattha “idaṃ me, bhante, cīvaraṃ aññātakam gahapatikam aññaṭṭa samayā viññāpitaṃ nissaggiya”nti iminā nayena nissajjanavidhānaṃ veditabbaṃ.

Sāvattiyaṃ upanandaṃ ārabba cīvaraviññāpanavattthusmiṃ paññaṭṭaṃ. “Aññaṭṭa samayā”ti ayamettha anupaññaṭṭi, sādāraṇapaññaṭṭi, anāṇattikaṃ, tikapācittiyaṃ, ñātake aññātakasaññaṭṭi vematikassa ca dukkaṭaṃ. Samaye vā ñātakappavārite vā viññāpentassa, aññaṭṭa vā ñātakappavārite tashevattthāya viññāpentassa, attano dhanena gaṇhantassa, ummattakādīnaṃ anāpatti. Vikappanupagacīvaratā, samayābhāvo, aññātakaviññatti, tāya ca paṭilābhoti imānettha cattāri aṅgāni. Samuṭṭhānādīni catutthasadisānevāti.

Aññātakaviññattisikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

7. Tatuttarisikkhāpadavaṇṇanā

Sattame tañceti taṃ acchinnacīvaraṃ vā naṭṭhacīvaraṃ vā. Abhihaṭṭhanti abhīti upasaggo, haritunti attho, gaṇhitunti vuttaṃ hoti. Pavāreyyāti icchāpeyya, icchaṃ ruciṃ uppādeyya, “yāvattakam icchasi, tāvattakam gaṇhāhī”ti evaṃ nimanteyyāti attho, yathā vā “nekkhammaṃ datṭhu khemato”ti ettha disvāti attho, evamidhāpi “abhihaṭṭhuṃ pavāreyyā”ti upanetvā purato ṭhapento kāyena vā, “amhākaṃ dussakoṭṭhāgārato yattakam icchatha, tattakam gaṇhathā”ti vadanto vācāya vā abhiharitvā nimanteyyāti attho. Santaruttaraparamanti saantaraṃ uttaraṃ paramaṃ

assa cīvarassāti santaruttaraparamaṃ, nivāsanena saddhiṃ pārupanaṃ ukkaṭṭhaparicchedo assāti vuttaṃ hoti. Tato cīvaraṃ sādītabbanti tato abhihaṭṭacīvarato ettakaṃ cīvaraṃ gahetabbam, na tato paraṃ.

Tatrāyaṃ vinicchayo - yassa adhiṭṭhitacīvarassa tīṇi naṭṭhāni, tena dve sādītabbāni, ekaṃ nivāsetvā ekaṃ pārupitvā aññaṃ sabhāgaṭṭhānato pariyesitabbam. Yassa dve naṭṭhāni, tena ekaṃ sādītabbam. Sace pana pakatiyāva santaruttarena carati, dve sādītabbāni, evaṃ ekaṃ sādīyanteneva samo bhavissati. Yassa tisu ekaṃ naṭṭham, kiñci na sādītabbam. Yassa pana dvīsu ekaṃ naṭṭham, ekaṃ sādītabbam. Yassa ekaṃyeva hoti, tañca naṭṭham, dve sādītabbāni. Bhikkhuniyā pana pañcasu naṭṭhesu dve sādītabbāni, catūsu naṭṭhesu ekaṃ sādītabbam, tisu naṭṭhesu na kiñci sādītabbam, ko pana vādo dvīsu vā ekasmiṃ vā. Yena kenaci hi santaruttaraparamatāya ṭhātābham, tato uttari viññāpanappayoge dukkaṭam, paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Tattha “idaṃ me, bhante, cīvaraṃ aññātakam gahapatikam tatuttari viññāpitaṃ nissaggiya”nti iminā nayena nissajjanavidhānaṃ veditabbam.

Sāvatthiyaṃ chabbaggiye bhikkhū ārabba bahucīvaraviññāpanavatthusmiṃ paññattaṃ, sādharmaṇapaññatti, anāṇattikaṃ, tikapācittiyaṃ, ñātake aññātakasaññino vematikassa vā dukkaṭam. Dve cīvarāni katvā “sesakaṃ āharissāmi”ti vatvā gaṇhantassa, “sesakaṃ tuyhaṃyeva hotū”ti vuttassa, na acchinnanaṭṭhakāraṇā dinnam gaṇhantassa, vuttanayena ñātakappavārite viññāpentassa, attano dhanena gaṇhantassa, ummattakādīnañca anāpatti. Tatuttaritā, acchinnādikāraṇatā, aññātakaviññatti, tāya ca paṭilābhoti imānettha cattāri aṅgāni. Samuṭṭhānādīni catutthasadisānevāti.

Tatuttarisikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

8. Upakkhaṭasikkhāpadavaṇṇanā

Aṭṭhame bhikkhuṃ paneva uddissāti “itthannāmassa bhikkhuno dassāmi”ti evaṃ apadisitvā. Cīvaracetāpannanti hiraññādikaṃ cīvaramūlaṃ. Upakkhaṭam hotīti sajjiṭam hoti, saṃharitvā ṭhapitaṃ. Cetāpetvāti parivattetvā, kāretvā vā kiṇitvā vāti attho. Cīvarena acchādessāmīti vohāravacanametam, itthannāmassa bhikkhuno dassāmīti ayaṃ panettha attho. Tatra ce soti yatra so gahapati vā gahapatānī vā, tatra so bhikkhu pubbe appavārito upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjeyya ceti ayamettha padasambandho. Vikappaṃ āpajjeyyāti viṣiṭṭhakappaṃ adhikavidhānaṃ āpajjeyya. Yathā pana tamāpajjati, tam dassetuṃ sādhu vatātiādimāha. Tattha sādhiṭti āyācane nipāto. Vatāti parivattakke. Manti attānaṃ niddisati. Āyasmāti paraṃ ālapati. Evarūpaṃ vā evarūpaṃ vāti āyatādīsu aññataram. Kalyāṇakamyataṃ upādāyāti sundarakāmataṃ viṣiṭṭhakāmataṃ cittaṇa gahetvā, tassa “āpajjeyya ce”tiiminā sambandho, sace pana evarūpaṃ āpajjantassa tassa vacanena yo paṭhamam adhippetato mūlaṃ vaḍḍhetvā sundarataram cetāpeti, tassa payoge bhikkhuno dukkaṭam, paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Tattha “idaṃ me, bhante, cīvaraṃ pubbe appavāritaṃ aññātakam gahapatikam upasaṅkamitvā vikappaṃ āpannaṃ nissaggiya”nti iminā nayena nissajjanavidhānaṃ veditabbam.

Sāvatthiyaṃ upanandaṃ ārabba cīvare vikappaṃ āpajjanavatthusmiṃ paññattaṃ, sādharmaṇapaññatti, anāṇattikaṃ, tikapācittiyaṃ, ñātake aññātakasaññino vematikassa vā dukkaṭam. Mahaggham cetāpetukāmaṃ appaggham vā, eteneva

mūlena “aññaṃ evarūpaṃ vā dehī”ti vadantassa, vuttanayena ñātakappavārite viññāpentassa, attano dhanena gaṇhantassa, ummattakādīnañca anāpatti. Cīvare bhiyyokamyatā, aññātakaviññatti, tāya ca paṭilābhoti imānettha tīṇi aṅgāni. Samuṭṭhānādīni catutthasadisānevāti.

Upakkhaṭasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

9. Dutiyaupakkhaṭasikkhāpadavaṇṇanā

Navame imināva nayena attho veditabbo. Idañhi purimassa anupaññattisadisam, kevalaṃ tattha ekassa pīlā katā, idha dvinnaṃ, ayamettha viseso, sesaṃ sabbaṃ purimasadisameva. Yathā ca dvinnaṃ, evaṃ bahūnaṃ pīlaṃ katvā gaṇhatopi āpatti veditabbā. Nissajjanavidhāne ca “idaṃ me, bhante, cīvaraṃ pubbe appavārite aññātake gahapatike upasaṅkamitvā vikappaṃ āpannaṃ nissaggiya”nti iminā nayena vacanabhedo ñātabboti.

Dutiyaupakkhaṭasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

10. Rājasikkhāpadavaṇṇanā

Dasame rājabhoggoti rājato bhoggaṃ bhuñjitabbaṃ assa atthīti rājabhoggo, “rājabhoggo”tipi pāṭho, rājato bhogo assa atthīti attho. Cīvaracetāpannanti hiraññādikam akappiyaṃ. Pahiṇeyyāti peseyya. Iminātiādi āgamanasuddhiṃ dassetuṃ vuttaṃ. Sace hi “idaṃ itthannāmassa bhikkhuno dehī”ti peseyya, āgamanassa asuddhattā akappiyavattuṃ ārabha bhikkhunā kappiyakārakopi niddisitabbo na bhavyeyya. Ābhatanti ānītaṃ. Na kho mayantiādi idaṃ kappiyavasena ābhatampi cīvaramūlaṃ īdisena dūtavacanena akappiyaṃ hoti, tasmā taṃ paṭikkhipitabbanti dassetuṃ vuttaṃ. Suvaṇṇaṃ rajataṃ kahāpaṇo māsakoti imāni hi cattāri nissaggiyavattūni, muttā maṇi veḷuriyo saṅkho silā pavālaṃ lohitaṅko masāragallaṃ satta dhaññāni dāsīdāsakhettavattupupphārāmaphalārāmādayoti imāni dukkaṭavattūni ca attano vā cetiyasaṅghagaṇapuggalānaṃ vā atthāya sampaṭicchituṃ na vaṭṭanti, tasmā taṃ sādituṃ na vaṭṭatīti dassanattam “na kho maya”ntiādi vuttaṃ.

Cīvarañca kho mayaṃ paṭiggaṇhāmāti idaṃ pana attānaṃ uddissa ābhatattā vattuṃ vaṭṭati, tasmā vuttaṃ. Kālenāti yuttapattakālena, yadā no attho hoti, tadā kappiyaṃ cīvaraṃ paṭiggaṇhāmāti attho. Veyyāvaccakaroti kappiyakārako. Niddisitabbotiidaṃ “atthi panāyasmato koci veyyāvaccakaro”ti kappiyavacanena vuttattā anuññātaṃ. Sace pana dūto “ko imaṃ gaṇhātī”ti vā “kassa demī”ti vā vadati, na niddisitabbo. Ārāmiko vā upāsako vātiidaṃ sārūppatāya vuttaṃ, ṭhapetvā pana pañca sahadhammike yo koci kappiyakārako vaṭṭati. Eso kho, āvusotiidaṃ bhikkhussa kappiyavacanadassanattam vuttaṃ, evameva hi vattabbaṃ, “etassa dehī”tiādi na vattabbaṃ. Saññatto so mayāti āṇatto so mayā, yathā tumhākaṃ cīvarena atthe sati cīvaraṃ dassati, evaṃ vuttoti attho. Dūtena hi evaṃ ārociteyeva taṃ codetuṃ vaṭṭati, neva tassa hatthe datvā gatamattakāraṇena. Sace pana “ayaṃ veyyāvaccakaro”ti sammukhā niddiṭṭho hoti, dūto ca sammukhā eva tassa hatthe cetāpannaṃ datvā “therassa cīvaraṃ kiṇitvā dehī”ti gacchati, evaṃ “saññatto so mayā”ti avuttepi codetuṃ vaṭṭati. Sace pana dūto gacchantova “ahaṃ tassa hatthe dassāmi, tumhe cīvaraṃ gaṇheyyāthā”ti bhikkhuno vatvā vā gacchati, aññaṃ vā pesetvā ārocāpeti, evaṃ sati itarampi codetuṃ vaṭṭatiyeva. Desanāmmattameva cetam “dūtenā”ti. Yopi attanā āharitvā evaṃ paṭipajjati, tasmimpi idameva

lakkhaṇaṃ. Attho me, āvuso, cīvarenāti codanālakkhaṇanidassanametaṃ. Sace hi vācāya codeti, idaṃ vā vacanaṃ yāya kāyaci bhāsāya etassa attho vā vattabbo, “dehi me, āhara me”tiādinā nayena pana vattum na vaṭṭati. Abhinipphādeyyāti evaṃ vacībhedam katvā tikkhattum codayamāno paṭilābhavasena sādheyya. Icceṭaṃ kusalanti etaṃ sundaraṃ.

Chakkhattuparamanti bhāvanapuṃsakavacanametam. Chakkhattuparamaṇhi tena cīvaraṃ uddissa tuṇhībhūtena ṭhātabbaṃ, na nisīditabbaṃ, na āmisam paṭiggahetabbaṃ, na dhammo bhāsitaṃ. “Kimkāraṇā āgatosī”ti vutte pana “jānāhi, āvuso”ti ettakameva vattabbaṃ. Sace nisajjādīni karoti, ṭhānaṃ bhañjati, āgatakāraṇaṃ vināseti, idaṃ kāyena codanāya lakkhaṇadassanatthaṃ vuttaṃ. Ettha ca ukkaṭṭhaparicchedena tissannaṃ codanānaṃ channañca ṭhānānaṃ anuññātattā codanāya diguṇaṃ ṭhānaṃ anuññātaṃ hoti, tasmā sace codetiyeva, na tiṭṭhati, cha codanāyo labbhanti. Sace tiṭṭhatiyeva, na codeti, dvādasa ṭhānāni labbhanti. Sace ubhayaṃ karoti, ekāya codanāya dve ṭhānāni hāpetabbāni. Tattha yo ekadivasameva punappunaṃ gantvā chakkhattum codeti, sakiṃyeva vā gantvā “attho me, āvuso, cīvarenā”ti chakkhattum vadati, tathā ekadivasameva punappunaṃ gantvā dvādasakhattum tiṭṭhati, sakiṃyeva vā gantvā tatra tatra ṭhāne tiṭṭhati, sopi sabbacodanāyo sabbatṭhānāni ca bhañjati, ko pana vādo nānādivasesu evaṃ karontassāti ayamettha vinicchayo. Ye pana kappiyakārake dāyako sayameva gantvā nisīdati te satakkhattumpi codetum vaṭṭati. Yo pana ubho hi pi aniddiṭṭho mukhavevaṭṭikakappiyakārako ca parammukhakappiyakārako ca, so na kiñci vattabbo, evaṃ idha dasapi kappiyakārakā dassitā honti.

Tato ce uttarīti vuttacodanāṭṭhānaparimāṇato uttari. Nissaggiyanti uttari vāyāmaṇassa sabbappayogesu dukkaṭaṃ, paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Ettha ca “idaṃ me, bhante, cīvaraṃ atirekatikkhattum codanāya atirekachakkhattum ṭhānena abhinipphāditaṃ nissaggiya”nti iminā nayena nissajjanavidhānaṃ veditabbaṃ. Yatassa cīvaracetāpannaṃ ābhatanti yato rājato vā rājabhoggato vā assa bhikkhuno cīvaracetāpannaṃ ānītaṃ, “yatvassā”tipi pāṭho, ayameva attho. Tatthāti tassa rañño vā rājabhoggassa vā santikaṃ, samīpatthe hi idaṃ bhumavacanaṃ. Na taṃ tassa bhikkhuno kiñci atthaṃ anubhotīti taṃ cetāpannaṃ tassa bhikkhuno appamattakampi kammaṃ na nipphādeti. Yuñjantāyasmanto sakanti āyasmanto attano santakaṃ dhaṇaṃ pāpuṇantu. Mā vo sakaṃ vinassāti tumhākaṃ santakaṃ mā vinassatu. Ayaṃ tattha sāmīcīti ayaṃ tattha anudhammatā lokuttaradhammaṃ anugatā, vattadhammatāti attho, tasmā evaṃ akaronto vattabhede dukkaṭaṃ āpajjati.

Sāvatthiyaṃ upanandaṃ ārabha “ajjuṇho, bhante, āgamehī”ti vuccamāno nāgamesi, tasmim vatthusmim paññattaṃ, sādharmaṇapaññatti, anāṇattikaṃ, tikapācittiyaṃ, ūnakesu codanāṭṭhānesu atirekasaññino vematikassa vā dukkaṭaṃ. Acodanāya laddhe, sāmikehi codetvā dinne, ummattakādīnañca anāpatti. Kappiyakārakassa bhikkhuno niddiṭṭhabhāvo, dūtena appitatā, tatuttarivāyāmo, tena vāyāmena paṭilābhoti imānettha cattāri aṅgāni. Samuṭṭhānādīni catutthasadisānevāti.

Rājasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

Cīvaravaggo paṭhamo.

2. Eḷakalomavaggo

1. Kosiyasikkhāpadavaṇṇanā

Eḷakalomavaggassa paṭhame kosiyamissakanti ekenāpi kosiyamsunā antamaso tassa karaṇaṭṭhāne vātavegena nipātitenāpi missīkataṃ. Santhatanti same bhūmibhāge kosiyamsūni uparūpari santharitvā kañjiyādīhi siñcitvā kattabbatālakkaṇaṃ. Kārāpeyya nissaggiyanti karaṇakārāpanappayogesu dukkaṭaṃ, paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Ettha ca “idaṃ me, bhante, kosiyamissakaṃ santhatāṃ kārāpitaṃ nissaggiya”nti iminā nayena nissajjanavidhānaṃ veditabbaṃ, imasseva vacanassa anusārena ito paraṃ sabbasanthatāṃ veditabbaṃ. Sakkā hi ettāvatā jānitunti na taṃ ito paraṃ dassayissāma.

Āḷaviyaṃ chabbaggiye ārabba kosiyamissakaṃ santhatāṃ kārāpanavatthusmiṃ paññattaṃ, asādhāraṇapaññatti, attano atthāya kārāpanavasena sāṇattikaṃ, attanā vipakatapaayosāpananayena catukkapācittiyaṃ, aññassatthāya karaṇakārāpanesu aññena kataṃ paṭilābhivā paribhuñjane ca dukkaṭaṃ. Vitānādikaraṇe, ummattakādīnañca anāpatti. Kosiyamissakabhāvo, attano atthāya santhatassa karaṇakārāpanaṃ, paṭilābho cāti imānettha tīṇi aṅgāni. Samuṭṭhānādīni dhovāpanasikkhāpade vuttanayenevāti.

Kosiyasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

2. Suddhakāḷakasikkhāpadavaṇṇanā

Dutiye suddhakāḷakānanti suddhānaṃ kāḷakānaṃ aññehi amissīkatānaṃ. Vesāliyaṃ chabbaggiye ārabba tādisaṃ santhatāṃ karaṇavatthusmiṃ paññattaṃ, sesaṃ paṭhamasadisamevāti.

Suddhakāḷakasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

3. Dvebhāgasikkhāpadavaṇṇanā

Tatiye dve bhāgāti dve koṭṭhāsā. Ādātābbāti gahetabbā. Gocariyānanti kapilavaṇṇānaṃ. Ayaṃ panettha vinicchayo - yattakehi kattukāmo hoti, tesu tulayitvā dve koṭṭhāsā kāḷakānaṃ gahetabbā, eko odātānaṃ, eko gocariyānaṃ. Ekassāpi kāḷakalomassa atirekabhāve nissaggiyaṃ hoti, ūnakaṃ vaṭṭati.

Sāvatthiyaṃ chabbaggiye ārabba tādisaṃ santhatāṃ karaṇavatthusmiṃ paññattaṃ, kiriyākiriyaṃ, sesaṃ paṭhamasadisamevāti. Imāni pana tīṇi nissajjitvā paṭiladdhānipi paribhuñjitum na vaṭṭanti.

Dvebhāgasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

4. Chabbassasikkhāpadavaṇṇanā

Catutthe orena ce channaṃ vassānanti channaṃ vassānaṃ orimabhāge, antoti attho. Aññatra bhikkhusammutiyāti yaṃ saṅgho gilānassa bhikkhuno santhatasammutiṃ deti, taṃ ṭhapetvā aladdhasammutikassa chabbassabbhantare aññaṃ santhatāṃ karontassa nissaggiyaṃ hoti.

Sāvatthiyaṃ sambahule bhikkhū ārabba anuvassaṃ santhatāṃ kārāpanavatthusmiṃ paññattaṃ, “aññatra bhikkhusammutiyā”ti ayamettha anupaññatti, sā yena laddhā hoti, tassa yāva rogo na vūpasammati, vūpasanto vā

puna kuppati, tāva gatagataṭṭhāne anuvassampi kātuṃ vaṭṭati, aññassatthāya kāretuṃ, katañca paṭilabhitvā paribhuñjitumpi vaṭṭati, sesaṃ paṭhamasadisamevāti.

Chabbassasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

5. Nisīdanasikkhāpadavaṇṇanā

Pañcame purāṇasanthatam nāma yattha sakimpi nisinno vā hoti nipanno vā. Samantāti ekapassato vaṭṭam vā caturassam vā chinditvā gahitaṭṭhānam yathā vidatthimattam hoti, evaṃ gahetabbam. Santharantena pana ekadese vā santharitabbam, vijaṭetvā vā missakam katvā santharitabbam, evaṃ thirataram hoti. Anādā ceti satī purāṇasanthate aggahetvā. Asati pana aggahetvāpi vaṭṭati, aññassatthāya kāretuṃ, katañca paṭilabhitvā paribhuñjitumpi vaṭṭati.

Sāvatthiyam sambahule bhikkhū ārabba santhata vissajjanavattusmiṃ paññattam, sesaṃ tatiyasadisamevāti.

Nisīdanasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

6. Eḷakalomasikkhāpadavaṇṇanā

Chaṭṭhe addhānamaggappaṭipannassāti addhānasaṅkhātāṃ dīghamaggam paṭipannassa, sabbañcetam vatthumattadīpanameva, yattha katthaci pana dhammena labhitvā gaṇhato doso natthi. Tiyojanaparamanti gahitaṭṭhānato tiyojanappamāṇam desaṃ. Sahatthāti sahatthena, attanā haritabbānīti attho. Asante hāraṅketi asanteyeva aññasmimpi hāraṅke. Sace pana atthi, tam gāhetuṃ vaṭṭati. Attanā pana antamaso vātābādhappaṭikārattham suttakena abandhitvā kaṇṇacchidde pakkhittānīpi ādāya tiyojanam ekam pādam atikkāmentassa dukkaṭam, dutiyapādātikkame nissaggiyam pācittiyam.

Sāvatthiyam aññataram bhikkhum ārabba tiyojanātikkamanavattusmiṃ paññattam, asādhāraṇapaññatti, anāṇattikam, tikaṇṇapācittiyam, ūnakatiyojane atirekasaññino vematikassa vā dukkaṭam. Tiyojanam haraṇapaccāharaṇe, vāsādhippāyena gantvā tato param haraṇe, acchinnaṃ vā nissatṭham vā paṭilabhitvā haraṇe, aññam harāpane, antamaso suttakenapi baddhakatabhaṇḍaharaṇe, ummattakādīnañca anāpatti. Eḷakalomānam akatabhaṇḍatā, paṭhamappaṭilābho, attanā ādāya vā aññassa ajānantassa yāne pakkhipitvā vā tiyojanātikkamanam, āharaṇapaccāharaṇam, avāsādhippāyatāti imānettha pañca aṅgāni. Eḷakalomasamuṭṭhānam, kiriyaṃ, nosaññāvimokkham, acittakam, paṇṇattivajjam, kāyakammaṃ, ticittam, tivedananti.

Eḷakalomasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

7. Eḷakalomadhovāpanasikkhāpadavaṇṇanā

Sattame sakkesu chabbaggiye ārabba eḷakalomadhovāpanavattusmiṃ paññattam. Tattha purāṇacīvaradhovāpane vuttanayeneva sabbopi vinicchayo veditabbo.

Eḷakalomadhovāpanasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

8. Jātarūpasikkhāpadavaṇṇanā

Aṭṭhame jātarūparajatanti suvaṇṇaṇceva rūpiyañca, apica kahāpaṇo lohamāsakadārumāsakajatumāsakādayopi ye vohāram gacchanti, sabbe te idha

raijatantveva vuttā. Uggaṇheyya vāti attano atthāya diyyamānaṃ vā yatthakatthaci
 ʒhitaṃ vā nippariggahitaṃ disvā sayaṃ gaṇheyya vā. Uggaṇhāpeyya vāti tadeva
 añña gāhāpeyya vā. Upanikkhitaṃ vā sādiyeyyāti “idaṃ ayyassa hotū”ti evaṃ
 sammukhā vā, “asukasmiṃ nāma ʒhāne mama hiraññaṣuvaṇṇaṃ, taṃ tuyhaṃ
 hotū”ti evaṃ parammukhā ʒhitaṃ vā kevalaṃ vācāya vā hatthamuddāya vā
 “tuyha”nti vatvā pariccattaṃ yo kāyavācāhi appaʒikkhipitvā cittaṃ adhivāseyya,
 ayaṃ “sādiyeyyā”ti vuccati. Sace pana cittaṃ sādiyati, gaṇhitukāmo hoti, kāyena vā
 vācāya vā “nayidaṃ kappatī”ti paʒikkhipati, kāyavācāhi appaʒikkhipitvā suddhacitto
 hutvā “nayidaṃ amhākaṃ kappatī”ti na sādiyati, vaʒṭṭati. Nissaggiyanti uggaṇāḍīsu
 yaṃkiñci karontassa aghanaḍḍhesu vatthūsu vatthugaṇaṇāya nissaggiyaṃ
 pācittiyaṃ. Taṃ nissajjantena “ahaṃ, bhante, rūpiyaṃ paʒiggahesiṃ, idaṃ me,
 bhante, nissaggiyaṃ, imāhaṃ saṅghassa nissajjāmī”ti evaṃ saṅghamajjheyyeva
 nissajjitabbaṃ. Sace tattha koci gahaʒṭṭho āgacchati, “idaṃ jānāhī”ti vattabbo. “Iminā
 kiṃ āhariyyatū”ti bhaṇante pana “idaṃ nāmā”ti avatvā “sappiādīni bhikkhūnaṃ
 kappantī”ti evaṃ kappiyaṃ ācikkhitabbaṃ. Sace so āharati, rūpiyappaʒiggāhakaṃ
 ʒhapetvā sabbehi bhājetvā paribhuñjitaṃ. Rūpiyappaʒiggāhakassa pana yaṃ
 tappaccayā uppannaṃ, taṃ añña labhitvā diyyamānampi antamaso tato
 nibbatarukkhacchāyāpi paribhuñjituṃ na vaʒṭṭati. Sace pana so kiñci āharituṃ na
 icchati, “imaṃ chaʒṭṭehī”ti vattabbo. Sace yattha katthaci nikkhipati, gahetvā vā
 gacchati, na vāretabbo. No ce chaʒṭṭeti, pañcaṅgasamannāgato bhikkhu
 rūpiyachaʒṭṭako sammannitabbo. Tena animittaṃ katvāva gūthaṃ viya chaʒṭṭetabbaṃ.
 Sace nimittaṃ karoti, dukkaṭaṃ āpajjati.

Rājagahe upanandaṃ ārabba rūpiyappaʒiggahaṇavatthusmiṃ paññaṭtaṃ,
 sādhaṇapaññaṭti, sāṇattikaṃ, tikaḍḍhiyaṃ, arūpiye rūpiyasaññaṇo vematikassa
 vā, saṅghacetiyādīnaṃ atthāya gaṇhantassa, muttamaññaḍḍipappaʒiggahaṇe ca
 dukkaṭaṃ. Ratanasikkhāpadaṇayena nikkhipantassa, ummattakādīnañca anāpatti.
 Jātarūparaḍḍatābhāvo, attuddesikatā, gahaṇāḍīsu aññatarabhāvoti imānettha tīṇi
 aṅgāni. Samuʒṭṭhānaḍīsu siyā kiriyaṃ gahaṇena āpajjanato, siyā akiriyaṃ
 paʒikkhepassa akaraṇato, sesaṃ sañcaritte vuttanayamevāti.

Jātarūpasikkhāpadavaṇṇanā niʒṭṭhitā.

9. Rūpiyaṃvohārasikkhāpadavaṇṇanā

Navame nānappaḍḍakanti katādivasena anekavidhaṃ. Rūpiyaṃvohāraṇti
 jātarūparaḍḍataparivattanaṃ. Purimasikkhāpadena hi
 nissaggiyavatthudukkaṭavattūnaṃ paʒiggahaṇaṃ vāritaṃ, iminā parivattanaṃ.
 Tasmā dukkaṭavatthunā dukkaṭavatthukappiyavatthūni, kappiyavatthunā ca
 dukkaṭavatthuṃ parivattentassa dukkaṭaṃ. Nissaggiyavatthunā pana
 nissaggiyavatthuṃ vā dukkaṭavatthuṃ vā kappiyavatthuṃ vā,
 dukkaṭavatthukappiyavatthūhi ca nissaggiyavatthuṃ parivattentassa nissaggiyaṃ
 hoti, taṃ purimanayānusāreṇa saṅghamajjhe nissajjitabbaṃ,
 nissatṭhavatthusmiñca tattha vuttanayeneva paʒipajjitabbaṃ.

Sāvatthiyaṃ chabbaggiye ārabba rūpiyaṃvohāravatthusmiṃ paññaṭtaṃ,
 sādhaṇapaññaṭti, anāṇattikaṃ, yaṃ attano dhanena parivatteti, tassa vā dhanassa
 vā rūpiyabhāvo ceṇa, parivattanañcāti imānettha dve aṅgāni. Kiriyaṃ, sesaṃ
 anantarasikkhāpade vuttanayamevāti.

Rūpiyaṃvohārasikkhāpadavaṇṇanā niʒṭṭhitā.

10. Kayavikkayasikkhāpadavaṇṇanā

Dasame nānappakārakanti cīvarādīnaṃ kappiyabhaṇḍānaṃ vasena anekavidhaṃ. Kayavikkayanti kayañceva vikkayañca. “Iminā imaṃ dehi, imaṃ āhara, parivattehi, cetāpehi”ti iminā hi nayena parassa kappiyabhaṇḍaṃ gaṇhanto kayaṃ samāpajjati, attano kappiyabhaṇḍaṃ dento vikkayaṃ samāpajjati. Tasmā ṭhapetvā pañca sahadhammike yaṃ evaṃ attano kappiyabhaṇḍaṃ datvā mātu santakampi kappiyabhaṇḍaṃ gaṇhāti, taṃ nissaggiyaṃ hoti. Vuttalakkaṇavasena saṅghaṇapuggalesu yassa kassaci nissajjitabbaṃ, “imaṃ bhuñjitvā vā gahetvā vā idaṃ nāma āhara vā karohi vā”ti rajanādiṃ āharāpetvā vā dhamakaraṇādiparikkhāraṃ bhūmisodhanādiñca navakammaṃ kāretvā vā santaṃ vatthu nissajjitabbaṃ, asante pācittiyaṃ desetabbameva.

Sāvatthiyaṃ upanandaṃ ārabba kayavikkayavatthusmiṃ paññattaṃ, “idaṃ kiṃ agghatī”ti evaṃ aggaṃ pucchantaṃ, yassa hatthato bhaṇḍaṃ gaṇhitukāmo hoti, taṃ ṭhapetvā aññaṃ antamaso tasseeva puttabhātukampi kappiyakāraṃ katvā “iminā idaṃ nāma gahetvā dehi”ti ācikkhantaṃ, “idaṃ amhākaṃ atthi, amhākañca iminā ca iminā ca attho”ti evaṃ vatvā attano dhanena laddhaṃ gaṇhantaṃ, sahadhammikehi saddhiṃ kayavikkayaṃ karontassa, ummattakādīnañca anāpatti. Yaṃ attano dhanena parivatteti, yena ca parivatteti, tesam kappiyavatthutā, asahadhammikā, kayavikkayāpajjanañcāti imānettha tīṇi aṅgāni. Sesam rūpiyaṃvohāre vuttanayamevāti.

Kayavikkayasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

Eḷakalomavaggo dutiyo.

3. Pattavaggo

1. Pattasikkhāpadavaṇṇanā

Pattavaggassa paṭhame atirekapattoti anadhiṭṭhito ca avikappito ca, so ca kho ukkaṭṭhamajjhimaṃkānaṃ aññataro pamāṇayuttova, tassa pamāṇaṃ “aḍḍhāḷhakodanaṃ gaṇhāti”tiādīnaṃ nayena pāḷiyaṃ vuttaṃ. Tatrāyaṃ vinicchayo - anupahatapurāṇasālitaṇḍulānaṃ sukoṭṭitaparissuddhānaṃ dve magadhanāḷiyo gahetvā tehi taṇḍulehi anuttaṇḍulamakilinnamapiṇḍikaṃ suvisadaṃ kundamakuḷarāsisaḍisaṃ avassāvitodanaṃ pacitvā niravasesaṃ patte pakkhipitvā tassa odanassa catutthabhāgappamāṇo nātighano nātitanuko hatthahāriyo sabbasambhārasaṅkhato muggasūpo pakkhipitabbo, tato ālopassa anurūpaṃ yāvacarimālopappahonakaṃ macchamaṃsādibyañjanaṃ pakkhipitabbaṃ, sappitelatakkarasakañjiyādīni pana gaṇanūpagāni na honti. Tāni hi odanagatikāneva, neva hāpetuṃ, na vaḍḍhetuṃ sakkonti, evamevaṃ sabbampi pakkhittaṃ sace pattassa mukhavaṭṭiyā heṭṭhimarājisaṃsaṃ tiṭṭhati, suttena vā hīrena vā chindantassa suttassa vā hīrassa vā heṭṭhimantaṃ phusati, ayaṃ ukkaṭṭho nāma patto. Sace taṃ rājīṃ atikkamma thūpīkataṃ tiṭṭhati, ayaṃ ukkaṭṭhomako nāma patto. Sace taṃ rājīṃ na sampāpuṇāti, antogadhameva hoti, ayaṃ ukkaṭṭhukkaṭṭho nāma patto. Ukkaṭṭhato upaḍḍhappamāṇo majjhimo. Majjhimapattato upaḍḍhappamāṇo omako. Tesampi vuttanayeneva bhedo veditabbo. Iccetesu navasu ukkaṭṭhukkaṭṭho ca omakomako cāti dve apattā, sesā satta pattā pamāṇayuttā nāma, ayametthasaṅkhepo, vitthāro pana samantapāsādikāyaṃ vutto, tasmā evaṃ

pamāṇayuttaṃ samaṇasāruppena pakkamaṃ ayopattaṃ vā mattikāpattaṃ vā labhivā purāṇapattaṃ paccuddharitvā antodasāhe adhiṭṭhātabbo. Sace panassa mūlato kākaṇikamattampi dātabbamaṃ avasiṭṭhaṃ hoti, adhiṭṭhānupago na hoti, appaccuddharantena vikappetabbo. Tattha paccuddharaṇādhiṭṭhānalakkhaṇaṃ cīvaravagge vuttanayeneva veditabbaṃ, vikappanalakkhaṇaṃ parato vakkhāma. Sace pana koci apattako bhikkhu dasa patte labhivā sabbe attanāva paribhuñjitukāmo hoti, ekaṃ pattaṃ adhiṭṭhāya puna divase taṃ paccuddharitvā añño adhiṭṭhātabbo, etenupāyena vassasatampi pariharitum sakkā. Yo panassa patto mukhavaṭṭito heṭṭhā dvaṅgulamattokāsato paṭṭhāya yatthakatthaci kaṅgusitthanikkhamanamattena chiddena chiddo hoti, so adhiṭṭhānupago na hoti. Puna chidde pākatike kate adhiṭṭhātabbo, sesaṃ adhiṭṭhānavijahanaṃ ticīvare vuttanayameva.

Sāvattiyaṃ chabbaggiye ārabba atirekapattadhāraṇavatthusmiṃ paññattaṃ, asādhāraṇapaññatti, sesavaṇṇanākkamo cīvaravaggassa paṭhamasikkhāpade vuttanayeneva veditabboti.

Pattasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

2. Ūnapañcabandhanasikkhāpadavaṇṇanā

Dutiye ūnāni pañca bandhanāni assāti ūnapañcabandhanaṃ, nāssa pañca bandhanāni pūrentīti attho, tena ūnapañcabandhanena, itthambhūtaṃ lakkhaṇaṃ karaṇavacanaṃ. Tattha yasmā abandhanassāpi pañca bandhanāni na pūrenti sabbaso natthitāya, tenassa padabhājane “ūnapañcabandhanaṃ nāma patto abandhanaṃ vā ekabandhanaṃ vā”tiādi vuttaṃ. “Ūnapañcabandhanenā”ti ca vuttattā yassa pañcabandhanaṃ patto hoti pañcabandhanokāso vā, tassa so apatto, tasmā aññaṃ viññāpetum vaṭṭati. Yasmim paṇa patte mukhavaṭṭito heṭṭhā bhaṭṭhā dvaṅgulappamaṇā ekāpi rāji hoti, taṃ tassā rājiyā heṭṭhimapariyante pattavedhakena vijjhivā pacitvā suttarajjukamakacirajjukādīhi vā tipusuttakena vā bandhitvā taṃ bandhanaṃ āmisassa alagganattaṃ tipupaṭṭakena vā kenaci baddhasilesādinā vā paṭicchādetabbaṃ, so ca patto adhiṭṭhahitvā paribhuñjitabbo, sukhumamaṃ vā chiddamaṃ katvā bandhitabbo, phāṇitaṃ jhāpetvā pāsāṇacuṇṇena bandhitumpi vaṭṭati. Yassa pana dve rājiyo vā ekāyeva vā caturaṅgulā, tassa dve bandhanāni dātabbāni. Yassa tisso vā ekāyeva vā chaḷaṅgulā, tassa tīṇi. Yassa catasso vā ekāyeva vā aṭṭhaṅgulā, tassa cattāri. Yassa pañca vā ekāyeva vā dasaṅgulā, so baddhopi abaddhopi apattoyeva, añño viññāpetabbo, esa tāva mattikāpatte vinicchayo.

Ayopatte pana sacepi pañca vā atirekāni vā chiddāni honti, tāni ce ayacuṇṇena vā āṇiyā vā lohamāṇḍalena vā baddhāni maṭṭhāni honti, sveva paribhuñjitabbo, añño na viññāpetabbo. Atha pana ekampi chiddamaṃ mahantaṃ hoti, lohamāṇḍalena baddhampi maṭṭhaṃ na hoti, patte āmisamaṃ laggati, akappiyo hoti ayaṃ patto, añño viññāpetabbo. Yo pana evamaṃ pattasaṅkhepagate vā ayopatte, ūnapañcabandhane vā mattikāpatte sati aññaṃ viññāpeti, payoge dukkaṭaṃ, paṭilābhena nissaggiyo hoti, nissajjitabbo. Nissajjantena saṅghamajjhe eva nissajjitabbo, tena vuttaṃ “bhikkhuparisāya nissajjitabbo”ti. Yo ca tassā bhikkhuparisāyātietha tehi bhikkhūhi pakatiyā eva attano attano adhiṭṭhitaṃ pattaṃ gahetvā sannipatitabbaṃ, tato sammatena pattaggāhāpakena pattassa vijjamānaguṇaṃ vatvā “bhante, imaṃ gaṇhathā”ti thero vattabbo. Sace therassa so patto na ruccati, appicchatāya vā na

gaṇhāti, vaṭṭati. Tasmim̐ pana anukampāya agaṇhantassa dukkaṭaṃ. Sace pana gaṇhāti, therassa pattaṃ dutiyattheraṃ gāhāpetvā eteneva upāyena yāva saṅghanavakā gāhāpetabbo, tena pariccattapatto pana pattapariyanto nāma, so tassa bhikkhuno padātabbo. Tenāpi so yathā viññāpetvā gahitapatto, evameva sakkaccaṃ paribhuñjitabbo. Sace pana taṃ jigucchanto adese vā nikkhipati, aparibhogena vā paribhuñjati, vissajjeti vā, dukkaṭaṃ āpajjati.

Sakkesu chabbaggiye ārabbha bahū patte viññāpanavatthusmim̐ paññattaṃ, sādharmaṇapaññatti, anāpattikaṃ, abandhanena abandhanaṃ, ekabandhanaṃ, dubandhanaṃ, tibandhanaṃ, catubbandhanaṃ, abandhanokāsaṃ, ekadviticatubbandhanokāsaṃ cetāpeti, evaṃ ekekena pattena dasadhā dasavidhaṃ pattaṃ. Cetāpanavasena pana ekaṃ nissaggiyapācittiyasataṃ hoti. Naṭṭhapattassa, bhinnapattassa, attano ñātakappavārite, aññassa ca ñātakappavārite, tashevattahāya viññāpentassa, attano dhanena gaṇhato, ummattakādīnañca anāpatti. Adhiṭṭhānupagapattassa ūnapaṇcabandhanatā, attuddesikatā, akataviññatti, tāya ca paṭilābhoti imānettha cattāri aṅgāni. Samuṭṭhānādīni dhovāpanasikkhāpade vuttanayānevāti.

Ūnapaṇcabandhanasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

3. Bhesajjasikkhāpadavaṇṇanā

Tatiye paṭisāyanīyānīti paṭisāyitabbāni, paribhuñjitabbānīti attho. Etena sayam̐ uggahetvā nikkhattānaṃ sattāhātikkamepi anāpattiṃ dasseti, tāni hi paṭisāyituṃ na vaṭṭanti. Bhesajjānīti bhesajjakiccaṃ karontu vā, mā vā, evaṃ laddhavohārāni. Sappi nāma gavādīnaṃ sappi, yesaṃ maṃsaṃ kappati, tesam̐ sappi. Tathā navanītaṃ. Telaṃ nāma tilasāpamadhūkaeraṇḍakavasādīhi nibbattitaṃ. Madhu nāma makkhikāmadhumeva. Phāṇitaṃ nāma ucchurasam̐ upādāya pana apakkā vā avatthukapakkā vā sabbāpi ucchuvikati “phāṇita”nti veditabbaṃ. Tāni paṭiggahetvāti tāni bhesajjāni paṭiggahetvā, na tesam̐ vatthūni. Etena ṭhapetvā vasātelam̐ yānettha yāvakālikavatthukāni, tesam̐ vatthūni paṭiggahetvā katāni sappiādīni sattāhaṃ atikkāmayatopi anāpattiṃ dasseti. Vasātelam̐ pana kāle paṭiggahitaṃ kāle nipakkaṃ kāle saṃsaṭṭhaṃ telaparibhogena paribhuñjituṃ anuññātaṃ, tasmā ṭhapetvā manussavasam̐ aññaṃ yaṃkañci vasam̐ purebhattam̐ paṭiggahetvā sāmam̐ pacitvā nibbattitatelampi sattāhaṃ nirāmisaparibhogena vaṭṭati. Anupasampannena pacitvā dinnaṃ pana tadahupurebhattam̐ sāmisaṃpi vaṭṭati, aññesaṃ yāvakālikavatthūnaṃ vatthum̐ pacituṃ na vaṭṭatiyeva. Nibbattitasappi vā navanītaṃ vā pacituṃ vaṭṭati, taṃ pana tadahupurebhattampi sāmisaṃ paribhuñjituṃ na vaṭṭati. Purebhattam̐ paṭiggahitakhīrādito anupasampannena pacitvā katasappiādīni pana tadahupurebhattam̐ sāmisaṃpi vaṭṭanti, pacchābhattato paṭṭhāya anajjhoharaṇīyāni, sattāhātikkamepi anāpatti. Sannidhikāraṃ paribhuñjitabbānīti sannidhim̐ katvā nidahitvā purebhattam̐ paṭiggahitāni tadahupurebhattam̐ sāmisaṃparibhogenāpi vaṭṭanti, pacchābhattato paṭṭhāya pana tāni ca, pacchābhattam̐ paṭiggahitāni ca sattāhaṃ nirāmisaparibhogena paribhuñjitabbānīti attho. “Paribhuñjitabbānī”ti ca vacanato antosattāhe abbañjanādīnaṃ atthāya adhiṭṭhahitvā ṭhapitesu anāpatti, yāvajjivikāni sāsapamadhūkaeraṇḍakaaṭṭhīni telakaraṇatthaṃ paṭiggahetvā tadaheva katatelam̐ sattāhakālikam̐, dutiyadivase kataṃ chāhaṃ vaṭṭati, tatiyadivase kataṃ pañcāhaṃ, catutthapañcamachātṭhasattamadivase kataṃ tadaheva vaṭṭati. Sace yāva aruṇassa uggamanā tiṭṭhati, nissaggiyaṃ hoti, aṭṭhamadivase kataṃ

anajjhoharaṇīyaṃ, anissaggiyattā pana bāhiraparibhogena vaṭṭati. Sacepi na karoti, telatthāya paṭiggahitasāsapādīnaṃ pana pāliyaṃ anāgatasappiādīnañca sattāhātikkame dukkaṭaṃ āpajjati. Sītudakena katamadhūkapupphaphāṇitaṃ pana phāṇitagatikameva, ambaphāṇitādīni yāvakālikāni. Yaṃ panettha sattāhakālikaṃ, taṃ nissatṭhaṃ paṭilabhitvāpi aruādīni vā makkhetuṃ, ajjhoharituṃ vā na vaṭṭati. Padīpe kālavaṇṇe vā upanetabbāṃ, aññassa bhikkhuno kāyikaparibhogaṃ vaṭṭati. Yaṃ pana nirapekkho pariccajitvā puna labhati, taṃ ajjhoharitumpi vaṭṭati. Visuṃ ṭhapitasappiādīsu, ekabhājane vā amissitesu vatthuganaṇāya āpattiyo.

Sāvatthiyaṃ sambahule bhikkhū ārabba sattāhaṃ atikkamanavattthusmiṃ paññattaṃ, sesaṃ cīvaravaggassa paṭhamasikkhāpade vuttanayeneva veditabbanti.

Bhesajjasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

4. Vassikasāṭikasikkhāpadavaṇṇanā

Catutthe māso seso gimhānanti catunnaṃ gimhamāsānaṃ eko pacchimamāso seso. Pariyesitabbanti gimhānaṃ pacchimamāsassa paṭhamadivasato paṭṭhāya yāva kattikamāsassa pacchimadivaso, tāva “kālo vassikasāṭikāyā”tiādīnā satuppādakaraṇena, saṅghassa pavāritaṭṭhānato, attano ñātakappavāritaṭṭhānato pana “detha me vassikasāṭikacīvara”ntiādīkāya viññattiyāpi pariyesitabbāṃ. Aññātakaappavāritaṭṭhāne satuppādaṃ karontassa vattabhede dukkaṭaṃ, yathā vā tathā vā “detha me”tiādivacanena viññāpentassa aññātakaviññattisikkhāpadena nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Katvā nivāsetabbanti gimhānaṃ pacchimaddhamāsassa paṭhamadivasato paṭṭhāya yāva kattikamāsassa pacchimadivaso, tāva sūcikkammaniṭṭhānena sakimpi vaṇṇabhedamattarajanena kappabindukaraṇena ca katvā paridahitabbā. Ettāvatā gimhānaṃ pacchimo māso pariyesanakkhettaṃ, pacchimo addhamāso karaṇanivāsanakkhettaṃ, vassānassa catūsu māsasu sabbampi taṃ vaṭṭatīti ayamatto dassito hoti. Yo cāyaṃ gimhānaṃ pacchimo māso anuññāto, ettha katapariyesitampi vassikasāṭikaṃ adhiṭṭhātuṃ na vaṭṭati. Sace tasmiṃ māse atikkante vassaṃ ukkaḍḍhiyati, puna māsaparihāraṃ labhati, dhovivā pana nikkhipivā vassūpanāyikadivase adhiṭṭhātābbā. Sace satisammosena vā appahonakabhāvena vā akatā hoti. Te ca dve māse vassānassa catumāsanti cha māse parihāraṃ labhati. Sace pana kattikamāse kathinaṃ atthariyati, aparepi cattāro māse labhati, evaṃ dasa māsā honti. Tato parampi satiyā paccāsāya taṃ mūlacīvaraṃ katvā ṭhapentassa ekamāsanti evaṃ ekādasa māse parihāraṃ labhati, ito paraṃ ekāhampi na labhati.

Orena ce māso seso gimhānanti gimhānaṃ pacchimamāsassa orimabhāge yāva hemantassa paṭhamadivaso, tāvāti attho. Pariyeseyyāti etesu sattuṃ piṭṭhisamayamāsesu aññātakaappavāritaṭṭhānato satuppādakaraṇena pariyesantassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ, viññāpentassa aññātakaviññattisikkhāpadena nissaggiyaṃ pācittiyaṃ, ñātakappavārite viññāpentassa tena sikkhāpadena anāpatti, satuppādaṃ karontassa iminā sikkhāpadena āpatti. Orenaddhamāso seso gimhānanti gimhānassa pacchimaddhamāsato orimabhāge ekasmiṃ addhamāse. Katvā nivāseyyāti etthantare dhammena uppannampi katvā nivāsentassa nissaggiyaṃ hoti.

Sāvatthiyaṃ chabbaggiye bhikkhū ārabba vassikasāṭikapariyesanavattthusmiṃ paññattaṃ, asādhāraṇapaññatti, anāṇattikaṃ, tikapācittiyaṃ, ūnakamāsaddhamāsesu atirekasaññino vematikassa vā dukkaṭaṃ, tathā satiyā

vassikasāṭikāya naggassa kāyaṃ ovassāpayato. Pokkharāṇiyādīsu pana nhāyantassa vā acchinnacīvarassa vā naṭṭhacīvarassa vā “anivatthaṃ corā harantī”ti evaṃ āpadāsu vā nivāsayato ummattakādīnañca anāpatti. Ettha ca vassikasāṭikāya attuddesikatā, asamaye pariyesanatā, tāya ca paṭilābhoti imāni tāva pariyesanāpattiyā tīṇi aṅgāni. Sacīvaratā, āpadābhāvo, vassikasāṭikāya sakabhāvo, asamaye nivāsananti imāni nivāsanāpattiyā cattāri aṅgāni. Samuṭṭhānādīni dhovāpanasikkhāpade vuttanayānevāti.

Vassikasāṭikasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

5. Cīvaraacchindanasikkhāpadavaṇṇanā

Pañcame sāmaṃ cīvaraṃ datvāti veyyāvaccādīni paccāsisamāno sayameva datvā. Acchindeyyāti veyyāvaccādīni akarontaṃ disvā sakasaññāya acchindantassa vatthugaṇanāya āpattiyo. Acchindāpeyyāti ettha pana “acchindā”ti āṇattiyā dukkaṭaṃ, acchindesu yattakāni āṇattāni, tesaṃ gaṇanāya āpattiyo.

Sāvatthiyaṃ upanandaṃ ārabha cīvaraacchindanavatthusmiṃ paññattaṃ, sādharmaṇapaññatti, sāṇattikaṃ, tikapācittiyaṃ. Anupasampanne upasampannasaññino, vematikassa, anupasampannasaññino vā, upasampannassāpi vikappanupagapacchimacīvaraṃ ṭhapetvā aññaṃ parikkhāraṃ, anupasampannassa ca yaṃkiñci acchindato vā dukkaṭaṃ. Tena tuṭṭhena vā kupitena vā dinnaṃ pana tassa vissāsaṃ vā gaṇhantassa ummattakādīnañca anāpatti. Vikappanupagapacchimacīvaratā, sāmaṃ dinnatā, sakasaññitā, upasampannatā, kodhavasena acchindanaṃ vā acchindāpanaṃ vāti imānettha pañca aṅgāni. Samuṭṭhānādīni adinnādānasadisāni aññatra vedanāya. Vedanā pana idha dukkhavedanāyevāti.

Cīvaraacchindanasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

6. Suttaviññattisikkhāpadavaṇṇanā

Chaṭṭhe suttanti chabbidhaṃ khomasuttādiṃ vā tesaṃ anulomaṃ vā. Viññāpetvāti cīvaratthāya yācitvā. Vāyāpeyyāti “cīvaraṃ me, āvuso, vāyathā”ti akappiyāya viññattiyā vāyāpeyya. Nissaggiyanti evaṃ vāyāpentassa yo tantavāyo cīvaravāyanatthaṃ turivemasajjanādiḥ payoge karoti, tassa sabbappayogesu dukkaṭaṃ, paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti.

Rājagahe chabbaggiye bhikkhū ārabha cīvaravāyāpanavatthusmiṃ paññattaṃ, sādharmaṇapaññatti, anāṇattikaṃ, viññāpitassuttaṃ viññāpitatantavāyena vāyāpentassa dīghato vidatthimatte tiriyañca hatthamatte vīte nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Iti yāva cīvaraṃ vaḍḍhati, tāva iminā pamāṇena āpattiyo vaḍḍhanti. Teneva pana aviññattiyā laddhasuttaṃ vāyāpentassa yathā pubbe nissaggiyaṃ, evaṃ idha dukkaṭaṃ. Teneva viññattañca aviññattañca vāyāpentassa sace vuttappamāṇena kedārabaddhaṃ viya cīvaraṃ hoti, akappiyasuttamaye paricchede pācittiyaṃ, itarasmim tatheva dukkaṭaṃ. Tato ce ūnatarā paricchedā, sabbaparicchedesu dukkaṭāneva. Atha ekantarikena vā suttana dīghato vā kappiyaṃ tiriyaṃ akappiyaṃ katvā vītaṃ hoti, pubbe vuttappamāṇagaṇanāya dukkaṭāni. Eteneva upāyena kappiyatantavāyena akappiyasutte, kappiyākappiyehi tantavāyehi suttepi kappiye akappiye kappiyākappiye ca āpattibhedo veditabbo. Tikapācittiyaṃ, avāyāpīte vāyāpitasaññino vematikassa vā dukkaṭaṃ.

Cīvarasibbanaāyogakāyabandhanaamsabaddhakapattatthavikaparissāvanānaṃ atthāya suttaṃ viññāpentassa, ñātakappavāritehi kappiyasuttaṃ vāyāpentassa, aññassatthāya, attano dhanena, ummattakādīnañca anāpatti, cīvaratthāya viññāpitassuttaṃ, attuddesikatā, akappiyatantavāyena akappiyaviññattiyā vāyāpananti imānettha tīṇi aṅgāni. Samuṭṭhānādīni dhovāpanasikkhāpade vuttanayānevāti.

Suttaviññattisikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

7. Mahāpesakārasikkhāpadavaṇṇanā

Sattame tatra ce so bhikkhūti yatra gāme vā nigame vā tantavāyā, tatra.Pubbe appavāritoti cīvarasāmikehi appavārito hutvā. Vikappaṃ āpajjeyyāti visiṭṭhakappaṃ adhikavidhānaṃ āpajjeyya. Idāni yenākārena vikappaṃ āpanno hoti, taṃ dassetuṃ idaṃ kho, āvusotiādi vuttaṃ. Tattha āyatanti dīghaṃ. Vitthatanti puthulaṃ. Appitanti ghaṇaṃ. Suvīṭanti suṭṭhu vītaṃ, sabbaṭṭhānesu samaṃ katvā vītaṃ. Suppavāyitanti suṭṭhu pavāyitaṃ, sabbaṭṭhānesu samaṃ katvā tante pasāritaṃ. Suvilekhitanti lekhanīyā suṭṭhu vilekhitaṃ. Suvitacchitanti kocchena suṭṭhu vitacchitaṃ, suṭṭhu niddhotanti attho. Piṇḍapātāmatampīti ettha ca na bhikkhuno piṇḍapātādānamattena taṃ nissaggiyaṃ hoti, sace pana te tassa vacanena cīvarasāmikānaṃ hatthato suttaṃ gahetvā īsakampi āyataṃ vā vitthatāṃ vā appitaṃ vā karonti, atha tesāṃ payoge bhikkhuno dukkaṭaṃ, paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti.

Sāvatthiyaṃ upanandaṃ ārabba cīvare vikappaṃ āpajjanavatthusmiṃ paññattaṃ, sādāraṇapaññatti, anāpattikaṃ, tikapācittiyaṃ, ñātake aññātakasaññino vematikassa vā dukkaṭaṃ. Ñātakappavāritānaṃ tantavāyehi, aññassa vā atthāya, attano vā dhanena, mahaggaṃ vāyāpetukāmaṃ appaggaṃ vāyāpentassa, ummattakādīnañca anāpatti. Aññātakappavāritānaṃ tantavāye upasaṅkamitvā vikappamāpajjanatā, cīvarassa attuddesikatā, tassa vacanena suttavaḍḍhanaṃ, cīvarappaṭilābhoti imānettha cattāri aṅgāni. Samuṭṭhānādīni dhovāpanasikkhāpade vuttanayānevāti.

Mahāpesakārasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

8. Accekacīvarasikkhāpadavaṇṇanā

Aṭṭhame dasāhānāgatanti dasa ahāni dasāhaṃ, tena dasāhena anāgatā dasāhānāgatā, dasāhena asampattāti attho, taṃ dasāhānāgataṃ, accantasāmyogavasena bhummatthe upayogavacanaṃ. Kattikatemāsikapuṇṇamanti paṭhamakattikapuṇṇamaṃ, idhāpi paṭhamapadassa anupayogatā purimanayeneva bhummatthe upayogavacanaṃ. Idaṃ vuttaṃ hoti - yato paṭṭhāya paṭhamappavāraṇā “dasāhānāgatā”ti vuccati, sacepi tāni divasāni accantameva bhikkhuno accekacīvaraṃ uppajjeyya, “accekāṃ ida”nti jānamānena bhikkhunā sabbampi paṭiggahetabbanti. Tena pavāraṇāmāsassa juḥhapakkhapañcamito paṭṭhāya uppannassa cīvarassa nidhānakālo dassito hoti. Kāmañcesa “dasāhaparamaṃ atirekakīvaraṃ dhāretabba”ntiimināva siddho, aṭṭhuppattivasena pana apubbaṃ viya atthaṃ dassetvā sikkhāpadaṃ ṭhapitaṃ. Accekacīvaranti gamikagilānagabbhiniabhinavuppannasaddhānaṃ puggalānaṃ aññatarena “vassāvāsikaṃ dassāmī”ti evaṃ ārocetvā dinnāṃ. Sace taṃ pure pavāraṇāya

vibhajitaṃ, yena gahitaṃ, tena vassacchedo na kātabbo, karoti ce, taṃ cīvaraṃ saṅghikaṃ hoti. Yāva cīvarakālasamayanti anattathe kathine yāva vassānassa pacchimo māso, attathe kathine yāva pañca māsā, tāva nikkhipitabbaṃ.

Sāvattthiyaṃ sambahule bhikkhū ārabba accekacīvarassa cīvarakālasamayaṃ atikkamanavattthusmiṃ paññattaṃ, sesamettha cīvaravaggassa paṭhamasikkhāpade vuttanayeneva veditabbanti.

Accekacīvarasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

9. Sāsaṅkasikkhāpadavaṇṇanā

Navame upavassaṃ kho paṇāti ettha upavassanti upavassa, upavasitvāti vuttaṃ hoti, upasampajjantiādīsu viya hettha anunāsiko daṭṭhabbo, vassaṃ upagantvā vasitvā cāti attho. Imassa ca padassa “tathārūpesu bhikkhu senāsanesu viharanto”tiiminā sambandho, idaṃ vuttaṃ hoti - vassaṃ upagantvā vasitvā ca tato paraṃ pacchimakattikapuñṇamapariyosānakālaṃ yāni kho pana tāni ārañṇakāni...pe... antaraghare nikkhipeyyāti. Tattha ārañṇakānīti sabbapacchimāni āropitena ācariyadhanunā gāmassa indakhīlato paṭṭhāya pañcadhanusatappamāṇe padese katasenāsanāni. Sace pana aparikkhitto gāmo hoti, parikkhepārahattānato paṭṭhāya minetabbaṃ. Sace vihārassa parikkhepo vā aparikkhittassa yaṃ gāmato sabbapaṭhamam senāsanam vā cetiyam vā bodhi vā dhuvasannipātaṭṭhānam vā yāva, taṃ tāva pakatimaggena minetabbaṃ, aññaṃ maggaṃ kātuṃ, amaggena vā minetuṃ na vaṭṭati. Sāsaṅkasammatānīti corādīnam niviṭṭhokāsādidassanena “sāsaṅkānī”ti sammatāni, evaṃ saññātānīti attho. Saha paṭibhayena sappatibhayāni, corehi manussānam hataviluttakoṭitabhāvadassanato sannihitabalavabhayānīti attho.

Antaraghare nikkhipeyyāti ārañṇakassa senāsanassa samantā sabbadisābhāgesu attanā abhirucite gocaragāme nikkhipeyya. Tañca kho satiyā aṅgasampattiyā, tatrāyaṃ aṅgasampatti - purimikāya upagantvā mahāpavāraṇāya pavārito hoti, idamekaṃ aṅgaṃ. Kattikamāsoyeva hoti, idaṃ dutiyaṃ aṅgaṃ. Pañcadhanusatikapacchimappamāṇayuttaṃ senāsanam hoti, idaṃ tatiyaṃ aṅgaṃ. Ūnappamāṇe vā gāvutato atirekappamāṇe vā na labhati, yatra hi piṇḍāya caritvā bhuttavelāyameva puna vihāraṃ sakkā āgantuṃ, tadeva idhādhippetam. Sāsaṅkasappaṭibhayameva hoti, idaṃ catutthaṃ aṅgaṃ hotīti. Kocideva paccayoti kiñcideva kāraṇam. Tena cīvarenāti tena antaraghare nikkhittacīvarena. Vippavāsāyāti viyogavāsāya. Tato ce uttari vippavaseyyāti chārattato uttari tasmim senāsane sattamaṃ aruṇam uttāpeyyāti attho, tathā asakkontena pana gāmasīmam okkamitvā sabhāyam vā yattha katthaci vā vasitvā cīvarappavattiṃ ñatvā pakkamituṃ vaṭṭati. Aññaṃtra bhikkhusammutiyāti yaṃ saṅgho gilānassa bhikkhuno cīvarena vippavāsasammutiṃ deti, taṃ ṭhapetvā aladdhasammutikassa atirekachārattaṃ vippavasato nissaggiyaṃ hoti.

Sāvattthiyaṃ sambahule bhikkhū ārabba cīvaravippavāsavattthusmiṃ paññattaṃ, sesamettha cīvaravaggassa dutiyasikkhāpade vuttanayeneva veditabbanti.

Sāsaṅkasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

10. Pariṇatasikkhāpadavaṇṇanā

Dasame saṅghikanti saṅghassa santakaṃ. So hi saṅghassa pariṇatattā hatthe anāruḥhopi ekena pariyāyena saṅghasantako hoti. Lābhanti labhitabbaṃ cīvarādivatthūṃ. Pariṇatanti “dassāma karissāmā”ti vacībhedena vā hatthamuddāya vā saṅghassa ninnāṃ hutvā t̥hitaṃ. Attano pariṇāmeyyāti “idaṃ mayhaṃ dethā”tiādīni vadanto attaninnāṃ kareyya. Sace pana saṅghassa dinnāṃ hoti, taṃ gahetuṃ na vaṭṭati, saṅghasseva dātabbaṃ. Pariṇataṃ pana sahadhammikānaṃ vā gihīnaṃ vā antamaso mātusantakampi attano pariṇāmentassa payoge dukkaṭaṃ, paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti.

Sāvatthiyaṃ chabbaggiye bhikkhū ārabba pariṇāmanavatthusmiṃ paññattaṃ, sādharmaṇapaññatti, anāṇattikaṃ, pariṇate vematikassa, apariṇate pariṇatasaññino ceva vematikassa ca, saṅghacetiyapuggalesu yassa kassaci pariṇataṃ aññasāṅghādīnaṃ pariṇāmentassa ca dukkaṭaṃ. Apariṇatasaññino, “kattha demā”ti pucchite “yattha tumhākaṃ cittaṃ pasīdati, tattha detha, tumhākaṃ deyyadhammo paribhogaṃ vā labheyyā”tiādīni vadantassa, ummattakādīnañca anāpatti. Saṅhe pariṇatabhāvo, taṃ ñatvā attano pariṇāmanaṃ, paṭilābhoti imānettha tīṇi aṅgāni. Samuṭṭhānādīni adinnādānasadisānīti.

Pariṇatasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

Pattavaggo tatiyo.

Iti kaṅkhāvitaraṇiyā pātimokkhavaṇṇanāya

Nissaggiyapācittiyavaṇṇanā niṭṭhitā.

ABOUT THIS TRANSLATION

This translation is part of the PaliVerse Project - the first complete, unified English translation of the Pāli Canon together with its Commentaries (Aṭṭhakathā) and Subcommentaries (Tīkā), accompanied by interactive study tools. PaliVerse is an ongoing project. The AI translations are continuously improved through experts' revisions and feedback. This text is the latest translation as of the date of download.

PDF Creation Date: 16 August 2026

HOW TO CITE

*PaliVerse (2026). Subcommentaries. 2. The Canon of Discipline
- Subcommentaries. 06. The Text of the Two Mātikās.
Nissaggiyakaṇḍo Retrieved from paliverse.org*

© 2026 The PaliVerse Project · All Rights Reserved
Centre for Study and Practice of Theravāda Buddhism
Civic Non-Profit Company registered in Greece
This PDF may be freely distributed for study and practice.

PaliVerse.org